

Polidštit Zemi

Zde se vypráví o tom, jak se nesmyslnost života proměňuje ve smysl a naplnění. Zde je radost, láska k tělu, k přírodě, k lidství a duchovnosti. Zde se odmítají oběti, pocity viny a hrozby z onoho světa. Zde světskost není opakem věčnosti. Zde se hovoří o vnitřním zjevení, k němuž dospívá každý při pozorné meditaci a pokorném hledání.

Grilo.

Polidštít Zemi je soubor tří prací, které mají společný styl básnické prózy, apelující formu a číslované odstavce. První z nich (**Vnitřní pohled**) byla dokončena v roce 1972 a upravena v roce 1988. **Vnitřní krajina** byla napsána v zimě roku 1981 a upravena rovněž roku 1988; poslední text (**Lidská krajina**) je z října téhož roku.

Mezi prvním vydáním **Vnitřního pohledu** a jeho úpravou uplynulo šestnáct let. V tomto období se kniha šířila v mnoha jazycích východu i západu a byla podnětem osobních i písemných kontaktů autora se čtenáři v různých částech světa. To přispělo k rozhodnutí upravit některé kapitoly, neboť bylo zřejmé, že různá kulturní podhoubí vedla k mnoha rozdílným interpretacím tohoto textu. Některá slova dokonce představovala vážné obtíže při překladu vedoucí ke zkreslení smyslu původního textu. Totéž platí pro **Vnitřní krajinu**, byť mezi vypracováním původní verze a upraveného textu uplynulo jen sedm let.

Je možné, že součástí autorova plánu bylo přepracovat první dva texty proto, aby je skloubil s prací třetí. Připomeňme si, že k úpravám došlo v srpnu 1988 a dva měsíce nato se objevila dokončená třetí kniha. Třebaže **Lidská krajina** zachovává základní stylové rysy obou předcházejících částí, na rozdíl od nich klade důraz na zvláštnosti kulturního a společenského světa, usilujíc o změnu přístupu k těmto tématům, která nevyhnutelně zasahují do všech částí tohoto literárního celku.

Co do obsahu lze říci, že **Vnitřní pohled** se zaměřuje na smysl života. Základním tématem této stati je psychologický stav rozporu. Objasňuje, že utrpení je prožitkem, který jedinec zakouší při rozporech, a překonat mentální utrpení je možné orientací života na sjednocující činy obecně a ve vztahu k ostatním lidem zvláště. **Vnitřní krajina** se zabývá nesmyslností v životě ve vztahu k boji proti nihilismu v každém člověku i ve společenském životě. Vybízí čtenáře ke změně života k aktivitě a bojovnosti ve službách polidštění světa. **Lidská krajina** se posléze zabývá otázkou, jak položit základy pro činnost ve světě, při přehodnocení institucí a hodnot, které se zdály být mimo otázky, ustavené jednou pro vždy.

Tyto tři texty, ze kterých se skládá kniha **Polidštít Zemi**, jsou ve skutečnosti třemi okamžiky, které následují za sebou při postupu od nejhlubšího vnitřního světa, světa snů a symbolů, až k vnějším a lidským krajinám. Obsahují cestu, posun úhlu pohledu, který začíná jako nejniternejší a nejosobnější a končí v mezilidském, sociálním a dějinném světě.

Vnitřní pohled

I. Meditace

1. Zde se vypráví o tom, jak se nesmyslnost života proměňuje ve smysl a naplnění.
2. Zde je radost, láska k tělu, k přírodě, k lidství a duchovnosti.
3. Zde se odmítají oběti, pocity viny a hrozby z onoho světa.
4. Zde světskost není opakem věčnosti.
5. Zde se hovoří o vnitřním zjevení, k němuž dospívá každý při pozorné meditaci a pokorném hledání.

II. Způsobnost k porozumění

1. Vím, jak se cítíš, protože mohu prožívat tvůj stav, ale ty nevíš, jak prožívat to, o čem mluvím. Takže když s tebou nezištně hovořím o tom, co člověka činí šťastným a svobodným, bude pro tebe užitečné pokusit se porozumět.
2. Nemysli si, že porozumíš, budeš-li mi oponovat. Můžeš diskutovat, když si myslíš, že díky tomu lépe porozumíš, ale v tomto případě to není vhodná cesta.
3. Zeptáš-li se mě, jaký je nejvhodnější přístup pro porozumění, pak ti odpovím, že nejlépe je do hloubky a beze spěchu medítovat o tom, co ti zde vysvětluji.
4. Namítneš-li, že jsou naléhavější věci, jimiž by ses měl zabírat, odpovím, že je-li tvým přáním spát nebo zemřít, neudělám nic, abych ti v tom bránil.
5. Neříkej ani, že se ti nelíbí, jak věci podávám, protože takhle se přece nevyjadřuješ o slupce, když ti chutná ovoce.
6. Vyjadřuji se tak, jak se mi jeví vhodné, a ne tak, jak by si přáli ti, kteří usilují o věci vzdálené vnitřní pravdě.

III. Nesmyslnost

Po mnoha dnech jsem objevil tento velký paradox: ti, kdo si nesli nezdár v srdci, mohli nechat zazářit konečné vítězství; zatímco ti, kdo se cítili jako vítězové, zůstali podél cesty jako plevel rozptýleného a pohaslého života.

Za mnoho dní jsem z nejtemnějších temnot dospěl ke světlu, veden nikoliv učením, ale meditací.

Prvního dne jsem si řekl:

1. Život nemá smysl, jestliže všechno končí smrtí.
2. Každé ospravedlnění činů, ať zavrženíhodných nebo chvályhodných, je vždy jen dalším snem, který před sebou zanechává prázdnotu.
3. Bůh je cosi nejistého.
4. Víra je proměnlivá stejně jako rozum a sen.
5. „To, co bych měl dělat,“ může být úplně zpochybněno, ale nakonec nelze najít nic, co by s konečnou platností podpořilo některou pozici.
6. „Odpovědnost“ toho, kdo se k něčemu zaváže, není větší než odpovědnost toho, kdo se nezaváže.
7. Postupuji podle svých zájmů, což samo o sobě ze mě nedělá zbabělce, ale ani hrdinu.
8. „Mé zájmy“ nic nezduvodňují ani neznevažují.
9. „Mé důvody“ nejsou lepší ani horší než důvody jiných.
10. Krutost mě děsí, ale proto sama o sobě není horší ani lepší než dobrota.
11. To, co dnes bylo řečeno mnou nebo jinými, zítra neplatí.
12. Zemřít není lepší než žít nebo se nenarodit, ale není to ani horší.

13. Zjistil jsem nikoli učením, ale prostřednictvím zkušenosti a meditace, že život nemá smysl, jestliže všechno končí smrtí.

IV. Závislost

Druhého dne:

1. Nic z toho, co dělám, co cítím a co si myslím, nezávisí na mně.
2. Jsem nestálý a závislý na působení prostředí. Když chci změnit prostředí nebo své „já“, prostředí nakonec změní mě. Pak hledám město nebo přírodu, společenskou spásu nebo nový zápas, který by ospravedlnil mé bytí. V každém z těchto případů mě prostředí vede k tomu, abych se rozhodl pro ten či onen postoj. Takže mé zájmy a prostředí určují moji situaci.
3. Říkám tedy, že nezáleží na tom, co nebo kdo rozhoduje. Při těchto příležitostech říkám, že musím žít, protože se nacházím v situaci života. Říkám toto všechno, ale není nic, co by to mohlo zdůvodnit. Mohu se rozhodovat, váhat nebo setrvávat tam, kde jsem. V každém případě je jedno z toho jen dočasně lepší než druhé, ale v konečném důsledku není nic „horší“ ani „lepší“.
4. Řekne-li mi někdo, že ten, kdo nejí, zemře, odpovím mu, že to tak skutečně je a že člověk je nucen jíst, puzen svými potřebami, ale nebudu k tomu dodávat, že jeho zápas o jídlo zdůvodňuje jeho bytí. Nepovím ani, že je to špatné. Řeknu jen, že jde o fakt nutný k individuálnímu nebo kolektivnímu přežití, ale postrádající smysl, prohraje-li se poslední boj.
5. Řeknu ještě, že soucítím se zápasem nuzného, vykořisťovaného a pronásledovaného člověka. Řeknu, že se tímto ztotožněním cítím „naplněn“, ale budu vědět, že tyto pocity k ničemu neopravňují.

V. Tušení smyslu

Třetího dne:

1. Někdy jsem předvídal události, k nimž posléze došlo.
2. Někdy jsem zachytil vzdálenou myšlenku.
3. Někdy jsem popsal místa, která jsem nikdy nenavštívil.
4. Někdy jsem přesně vyprávěl to, k čemu došlo v mé nepřítomnosti.
5. Někdy se mě zmocnila nesmírná radost.
6. Někdy mě zaplavilo naprosté porozumění.
7. Někdy mě pocit naprosté sounáležitosti se vším uvedl do vytržení.
8. Někdy jsem se zbavil snění a viděl jsem skutečnost nově.
9. Někdy jsem měl pocit, že už jsem viděl to, co jsem ve skutečnosti viděl poprvé.

...a to všechno mě přimělo k přemýšlení. Jsem si dobře vědom toho, že bez těchto zážitků bych se nemohl vymanit z nesmyslnosti.

VI. Spánek a probuzení

Čtvrtého dne:

1. Nemohu považovat za skutečné to, co vidím ve svých snech, ani to, co vidím v polospánku, ani to, co vidím, když bdím, ale jsem zasněný.
2. Za skutečné mohu považovat to, co vidím, když bdím a neodávám se přítomnému snění. Nemluví tu o tom, co zaznamenávají mé smysly, protože naivní a nejasná „data“ mohou přicházet z vnějších i vnitřních smyslů stejně jako z paměti. Mluví tu o svých myšlenkových pochodech, které se vztahují k „datům“, o kterých přemýšlím. Platí, že když je moje mysl probuzená, tak „ví“, ale když je uspána, tak „věří“. Zřídka kdy vnímám skutečnost nově a tehdy chápnu, že to, co obvykle vidím, se podobá snu nebo polospánku.

Je jeden skutečný způsob jak bdít: ten, který mě přivedl k hluboké meditaci o tom, co jsem až dosud řekl, a navíc mi otevřel dveře k objevení smyslu všeho existujícího.

VII. Přítomnost síly

Pátého dne:

1. Když jsem byl skutečně probuzen, stoupal jsem vzhůru k dalšímu a dalšímu pochopení.
2. Když jsem byl skutečně probuzen a ještě mi chyběla síla postupovat výše, mohl jsem čerpat Sílu ze sebe. Byla v celém mém těle. Všechna energie byla i v těch nejmenších buňkách mého těla. Tato energie proudila rychleji a intenzivněji než krev.
3. Zjistil jsem, že se energie soustřeďovala v určitých bodech mého těla, když byly v činnosti, a chyběla, když aktivní nebyly.
4. Když jsem byl nemocen, energie chyběla nebo se hromadila právě v postižených bodech. Když se mi však podařilo obnovit její normální tok, mnoho nemocí začalo ustupovat.

Některé národy o tom věděly a obnovovaly tok energie různými postupy, které jsou nám dnes cizí. Některé národy toto znaly a měly schopnost předávat tuto energii ostatním. Tak docházelo k „osvícení“, a dokonce i k fyzickým „zázrakům“.

VIII. Ovládání síly

Šestého dne:

1. Existuje způsob, jak směřovat a soustřeďovat Sílu, která proudí tělem.
2. V těle jsou ovládací body. Na nich závisí to, co známe jako pohyb, emoci a myšlenku. Když v těchto bodech působí energie, dochází k pohybovým, emotivním a intelektuálním projevům.
3. Podle toho, zda energie v těle působí více uvnitř nebo více na povrchu, vzniká hluboký spánek, polospánek nebo úplné probuzení... Je jisté, že svatozáře kolem těla nebo hlavy světců (nebo výjimečně probuzených) zobrazených v různých náboženstvích ukazují na fenomén energie, který se občas projevuje více vnějškově.
4. Je jeden ovládací bod skutečného bdění a existuje způsob jak do něj přivést Sílu.
5. Když je energie přivedena do tohoto místa, všechny ostatní ovládací body se začnou chovat jinak.

Když jsem to pochopil a vyslal jsem Sílu do tohoto vyššího bodu, celé mé tělo pocítilo náraz obrovské energie, která silně zapůsobila na mé vědomí, a já jsem postupoval vzhůru, chápal jsem stále více a více. Ale pozoroval jsem také, že mohu sestupovat do hlubin mysli, když přestanu energii ovládat. Tehdy jsem si vzpomněl na pověsti o „nebích“ a „peklech“ a spatřil jsem dělicí čáru mezi oběma duševními stavy.

IX. Projevy energie

Sedmého dne:

1. Tato proudící energie se mohla „osamostatnit“ od těla, a přesto si udržet jednotu.
2. Tato sjednocená energie byla opravdu jakýmsi „dvojníkem“ těla odpovídajícím cenestetické představě vlastního těla uvnitř prostoru zobrazování. Vědy zabývající se duševními jevy nevěnovaly dostatek pozornosti tomuto prostoru ani představám vnitřních tělesných pocitů.
3. Rozdvojená energie (tedy energie představovaná jako by byla „vně“ těla nebo „oddělená“ od své materiální podstaty) se jako představa buď rozplývala, nebo se zobrazovala správně, v závislosti na vnitřní jednotě toho, kdo s ní pracoval.
4. Zjistil jsem, že „exteriorizace“ této energie představující vlastní tělo jako „vně“ těla může vzniknout již od nejnižších úrovní vědomí. V takových případech útok na integritu života vyvolal exteriorizaci jako odezvu k ochraně toho, kdo byl ohrožen. Proto při transu některých médií, jejichž úroveň vědomí byla nízká a jejichž vnitřní jednota byla ohrožena, se takovéto reakce objevily samovolně a média je nepoznávala jako své vlastní reakce, ale přisuzovala je jiným bytostem.

„Přeludy“ nebo „duchové“, o kterých mluvily některé národy a také věštci, nebyli ničím jiným než vlastními „dvojníky“ (sebezobrazeními) těch osob, které se cítily být posedlé. Kvůli ztrátě vlády nad Silou byl duševní stav těchto osob zatemněn (v transu), a proto se tyto osoby cítily být ovládané podivnými bytostmi, které někdy vyvolávaly výjimečné jevy. Je nepochybné, že mnozí „děblem posedlí“ lidé byli takovými účinky postiženi. Ovládnutí Síly bylo tedy rozhodující.

To vše zcela změnilo moje pojetí běžného života i života po smrti. Prostřednictvím těchto myšlenek a zkušeností jsem postupně ztrácel víru ve smrt a od té doby v ni nevěřím, stejně jako nevěřím v nesmyslnost života.

X. Patrnost smyslu

Osmého dne:

1. Vyjasnila se mi skutečná důležitost probuzeného života.
2. Přesvědčila mě skutečná důležitost odstranění vnitřních rozporů.
3. Opravdová důležitost ovládnutí Síly pro dosažení jednoty a kontinuity mě naplnila radostným smyslem.

XI. Zářící střed

Devátého dne:

1. V Síle bylo „světlo“, které vycházelo z jednoho „středu“.
2. Když energie proudila ze středu, rozpouštěla se, ale když se sjednocovala a tvořila, zářící střed byl v činnosti.

Nepřekvapilo mě, že jsem u různých starých národů našel uctívání Slunce jako božstva. Pochopil jsem, že některé národy se tomuto nebeskému objektu klaněly proto, že dával život zemi a přírodě, zatímco jiné v tomto majestátním tělese spatřovaly symbol vyšší skutečnosti.

Některé národy šly ještě dále a dostalo se jim z tohoto středu bezpočtu darů, které někdy „sestoupily“ jako ohnivé jazyky kolem „probuzených“, někdy jako světelné koule a jindy jako hořící keře, které se objevily před vystrašenými věřícími.

XII. Objevy

Desátého dne:

Mých objevů bylo málo, ale byly důležité:

1. Síla obíhá tělem bezděčně, ale může být směřována vědomým úsilím. Dosažení záměrné změny úrovně vědomí dává člověku důležité znamení osvobození se od „přirozených“ podmínek, které zdánlivě ovládají vědomí.
2. V těle existují body, které umožňují ovládnutí jeho různých činností.
3. Stav skutečného probuzení je odlišný od ostatních úrovní vědomí.
4. Sílu lze vést do bodu skutečného probuzení (přičemž „Silou“ se rozumí duševní energie, jež doprovází určité představy, a „bodem“ se rozumí umístění představy v nějakém „místě“ prostoru zobrazování).

Tyto závěry mě vedly k tomu, že jsem v modlitbách starověkých národů poznal zrnko velké pravdy; pravdy, kterou později zastřely vnější obřady a praktiky. Proto se těmto národům nepodařilo rozvinout vnitřní práci, která by při dokonalém provádění spojila člověka s jeho zářícím středem. Nakonec jsem zjistil, že mé „objevy“ nebyly vlastně vůbec objevy, protože vzešly z vnitřního zjevení, jehož dosáhne každý, kdo bez vnitřních rozporů hledá světlo ve svém srdci.

XIII. Principy

Když tě jako blesk osvítlí vnitřní zjevení, změní se tvůj postoj k životu a k věcem.

Půjdeš-li pomalu krok za krokem a budeš-li meditovat o tom, co tu bylo řečeno, i o tom, co ještě bude řečeno, můžeš nesmyslnost proměnit ve smysl. Není lhotejné, co uděláš se svým životem. Tvůj život, podléhající určitým zákonům, má otevřené možnosti, mezi nimiž si můžeš volit. Nehovořím o svobodě. Mluvím k tobě o osvobodování, o pohybu, o procesu. Nehovořím k tobě o svobodě jako o něčem statickém, ale o tom, jak se krok za krokem osvobodíš tak, jako se poutník osvobozuje od proslé cesty, když se blíží ke svému městu. „To, co je třeba udělat,“ nezávisí tedy na nějaké vzdálené, nepochopitelné a obecné morálce, ale na zákonech – zákonech života, světla a vývoje.

Zde jsou zmíněné principy, které ti mohou pomoci při hledání vnitřní jednoty:

1. Jít proti vývoji věcí znamená jít sám proti sobě.

2. Když mermomocí chceš něčeho dosáhnout, dosáhneš opaku.
3. Nestav se na odpor velké síle. Počkej, až ochabne; pak postupuj rozhodně vpřed.
4. Věci jdou dobře, když postupují společně, nikoliv odděleně.
5. Když je pro tebe dobrý den i noc, léto i zima, překonal jsi rozpory.
6. Když se ženeš za potěšením, připoutáváš se k utrpení. Ale pokud to neškodí tvému zdraví, užívej si bez zábran, když se naskytne příležitost.
7. Když se ženeš za cílem, svazuješ se. Když vše, co děláš, děláš, jako by to bylo cílem samo o sobě, osvobozuješ se.
8. Svých konfliktů se zbavíš, když jim porozumíš až k nejhlubším kořenům, ne když se je budeš snažit řešit.
9. Když poškozuješ druhé, spoutáváš se. Ale když neškodíš nikomu, můžeš svobodně dělat, co je ti libo.
10. Když jednáš s ostatními tak, jak chceš, aby oni jednali s tebou, osvobozuješ se.
11. Nezáleží na tom, na jakou stranu tě postavily události. Důležité je pochopit, že ty sis žádnou stranu nevybral.
12. Rozporuplné i jednotící činy se v tobě hromadí. Pokud opakuješ činy vedoucí k vnitřní jednotě, nic už tě nedokáže zastavit.

Budeš jako síla Přírody, které nestojí nic v cestě. Nauč se odlišovat nesnáze, problémy a překážky od rozporů. Nesnáze, problémy a překážky tě povzbuzují a posouvají dále, avšak rozpory tě uvězní v uzavřeném kruhu.

Kdykoliv pocítíš velkou sílu, radost a dobrotu ve svém srdci nebo až se budeš cítit svobodným a bez rozporů, hned za to buď uvnitř vděčný. Až se ti přihodí opak, s důvěrou požádej a ona vděčnost, kterou jsi nashromáždil, se navrátí zvětšená a proměněná v užitek.

XIV. Průvodce pro vnitřní cestu

Jestliže jsi porozuměl tomu, co jsem dosud vysvětlil, můžeš jednoduchým cvičením vyzkoušet projev Síly. Měj však na paměti, že hledání správného duševního postoje (jako kdyby šlo o dosažení určité techniky) není totéž jako uvést se do emotivního naladění a otevřenosti, jaká inspiruje k básním. Proto jazyk užívaný k předávání těchto skutečností je volen tak, aby usnadnil právě takové naladění, které směřuje k vnitřnímu vnímání, a ne jen k myšlence na „vnitřní vnímání“.

Sleduj pozorně to, co nyní vysvětlím, protože se to týká vnitřní krajiny, s níž se můžeš setkat při práci se Silou, a směrů, které můžeš vtisknout svým duševním pohybům:

„Můžeš kráčet po vnitřní cestě temný, nebo zářící. Věnuj pozornost oběma cestám, které se před tebou otvírají.

Když své bytí necháš, aby se samo vydalo do temných krajů, zvítězí tvé tělo a bude vládnout. Tehdy se objeví pocity a preludy různých duchů, sil a vzpomínek. Po této cestě sestupuješ níž a níž. Je tam Nenávist, Msta, Cizota, Touha vlastnit, Žárlivost a Přání zůstat. Sestoupíš-li ještě níž, zachvátí tě Frustrace, Zášť a všechny sny a žádostivosti, které působily rozklad a záhubu lidskosti.

Když pobídneš své bytí, aby se vydalo zářivým směrem, narazíš na odpor a námahu na každém kroku. Tato námaha ze stoupání je něčím způsobena. Tvůj život tě tíží, stejně jako vzpomínky i tvé dřívější činy brání stoupání. Tento výstup je nesnadný, neboť tvé tělo se snaží převládnout.

Na cestě vzhůru se nacházejí podivuhodné kraje čistých barev a nepoznaných zvuků.

Nevyhýbej se očistění, jež působí jako oheň a nahání strach svými preludy.

Odvrhni zděšení a skleslost.

Odvrhni přání utéci do spodních a temných krajů.

Odvrhni ulpívání na vzpomínkách.

Zůstávej uvnitř svobodný a nezaujatý tím snem o krajině a odhodlaně stoupej vzhůru.

Jasně světlo ozařuje vysoká pohoří a vody hrající tisícem barev stékají za doprovodu nepoznaných melodií do průzračných rovin a luk.

Neboj se tlaku světla, který tě stále silněji odtlačuje od svého středu, jak se přibližuješ. Nasávej je, jako by to byl nápoj nebo vítr, protože je v něm určitě život.

Až v těch vysokých horách najdeš skryté město, budeš muset vědět, jak vstoupit. A to budeš vědět ve chvíli, kdy se změní tvůj život. Jeho obrovské hradby jsou psány v obrazech, v barvách, „pociťuješ“ je. V tomto městě se uchovává to, co bylo vykonáno, a to, co má být ještě vykonáno. Ale pro tvé vnitřní oko je matné to, co je průhledné. Ano, hradby jsou pro tebe neproniknutelné!

Vezmi si Sílu skrytého města. Vrať se do světa obyčejného života se zářícím čelem a zářícíma rukama.“

XV. Zážitek míru a průchod síly

1. Úplně uvolni své tělo a zklidni svou mysl. Potom si představ průhlednou zářící kouli, jak sestupuje k tobě a zastavuje se ve tvém srdci. V tom okamžiku koule mizí jako představa a přeměňuje se v pocit uvnitř hrudníku.
2. Pozoruj, jak se tento pocit pomalu šíří z tvého srdce, zatímco se ti rozšiřuje a prohlubuje dech. Když se pocit dostane až k hranicím tvého těla, můžeš zastavit cvičení a pocítit zážitek vnitřního míru. Můžeš v něm setrvat tak dlouho, jak budeš chtít. Pak obrať směr do pocitu smršťování (až se dostaneš opět k srdci), aby ses nakonec odloučil od koule a zakončil cvičení klidný a osvěžený. Tato činnost se nazývá „zážitek míru“.
3. Kdybys však naopak chtěl zakusit průchod Síly, namísto smršťování budeš muset dále pokračovat v pocitu rozšiřování a dovolit, aby ho následovaly tvé emoce a celá tvá bytost. Nesnaž se věnovat pozornost dýchání... Nechej ho, ať pracuje samo od sebe, zatímco budeš pokračovat v rozpínání pocitu mimo své tělo.
4. Musím zopakovat, že v těchto okamžicích musí být tvá pozornost upřena na pocit rozpínající se koule. Nebude-li se ti to dařit, je lépe přestat a pokusit se o to jindy. Nevyvoláš-li průchod Síly, v každém případě můžeš zakusit zajímavý pocit míru.
5. Když se ale dostaneš dál, začneš pociťovat proudění Síly. V rukách a dalších částech těla začneš vnímat jiné pocity než obvykle. Budeš vnímat postupné vlnění a zanedlouho se dostaví silné pozitivní představy a emoce. Nechej volný průchod Síle...
6. Při zážitku Síly budeš vnímat světlo nebo podivné zvuky podle toho, jaký je tvůj obvyklý způsob představitivosti. V každém případě bude důležité pocítit rozšíření vědomí, jehož jedním ukazatelem by měla být větší bystrost a schopnost porozumět tomu, co se děje.
7. Budeš-li si to přát, budeš moci tento zvláštní stav zakončit (pokud neustupoval už předtím sám od sebe) tak, že si budeš představovat nebo cítit, že se koule smršťuje a posléze z tebe vychází stejně, jak se do tebe dostala na začátku.
8. Je zajímavé si uvědomit, že mnohé změněné stavy vědomí byly a jsou dosahovány téměř vždy použitím mechanismů podobných těm, které jsme zde popsali. Byly ovšem překryty zvláštními rituály nebo občas posíleny praktikami, při nichž dochází ke krajnímu vyčerpání, bezuzdným pohybovým projevům, nekonečnému opakování, nebo za pomoci pozic, které mění dýchání a deformují celkový vnitřní pocit těla. Do této oblasti je nutné zahrnout hypnózu, mediální jevy a také účinky drog, které vyvolávají podobné změny, byť působí jinou cestou. Všechny uvedené případy se ovšem vyznačují tím, že nejsou řízené a není pochopeno, k čemu dochází. Nevěř takovým projevům a považuj je za pouhé „transy“, jimiž prošli nevědomci, experimentátoři a dokonce i „světci“, jak o tom vyprávějí legendy.
9. I přestože se budeš držet těchto doporučení, se může stát, že nedocílíš průchodu Síly. To by nemělo být zdrojem znepokojení, ale ukazatelem nedostatečné vnitřní „uvolněnosti“, která může odrážet velká

napětí, problémy s dynamikou představ, zkrátka rozklad emotivního chování... věci, které se navíc také budou projevat v každodenním životě.

XVI. Promítání síly

1. Jestliže jsi prožil průchod Síly, budeš moci pochopit, jak – na základě podobných zkušeností, ale bez porozumění – různé národy vytvořily obřady a bohoslužby, které se potom neustále rozrůstaly. Díky podobným zkušenostem někteří cítili, že mají „rozdvojená“ těla, a zážitek Síly v nich budil dojem, že tuto energii mohou promítat i mimo sebe.
2. Síla byla „promítána“ do jiných lidí a také do hmotných věcí zvláště „vhodných“ přijímat a uchovávat ji. Věřím, že teď už nebude obtížné porozumět funkci, kterou plnily rozličné svátosti v různých náboženstvích, a také významu posvátných míst a kněží, údajně „naplněných“ Silou. Když byly některé věci uctívány v chrámech a obestřeny obřady a rituály, určité „ovracely“ věřícím energii nashromážděnou při opakovaných modlitbách. Zcela zásadní pro pochopení těchto věcí je základní vnitřní zkušenost. Pokusy založit vysvětlení, jak je obvyklé, výhradně na vnějších znacích, odhalují naše mezery ve znalostech lidského fenoménu – nezáleží na tom, zda těmi vnějšími znaky jsou kultura, místo, historie nebo tradice.
3. K tomuto „promítání“, „nabíjení“ a „naplnění“ Silou se ještě vrátíme. Ale pro teď řekněme, že stejný mechanismus funguje i ve světských společnostech, kde jsou vůdčí a proslulé osobnosti obklopeny zvláštním typem aury v očích těch, kdo je obdivují a kteří by se jich chtěli dotknout nebo se zmocnit kousku jejich oděvu či předmětů, které používají.
4. Ve skutečnosti každá představa toho, co je „vysoko“, vychází od oka směrem nad obvyklou linii pohledu. A „velké“ jsou osobnosti, které „mají“ dobrotu, moudrost a sílu. A „nahore“ je také hierarchie, mocní, vlajky a Stát. A my, obyčejní smrtelníci, musíme za každou cenu „stoupat“ po společenském žebříčku, abychom byli blíž k moci. Jak jsme na tom špatně, když nás ovládají tyto mechanismy, které odpovídají našim vnitřním představám, kdy hlavu máme ve „výšce“ a nohy přilepené na zemi. V jak žalostném stavu jsme, když věříme na tyto věci (a věříme, protože mají svoji „skutečnost“ v našich představách). Jak zle na tom jsme, když je náš vnější pohled jen nerozpoznanou projekcí toho vnitřního.

XVII. Ztráta a potlačení síly

1. K největšímu vybíjení energie dochází při nekontrolované činnosti. Jsou to například: bezuzdná představitivost, nekontrolovaná zvědavost, nadměrná upovídánost, neúměrná sexualita a přehnané počítky (přehnané a bezúčelné pozorování, naslouchání, ochutnávání apod.). Je však také nutno si uvědomit, že mnozí lidé se takto chovají proto, že tak vybíjejí napětí, která by jim jinak působila bolest. Když to budeš mít na paměti a pochopíš funkce, které taková vybíjení plní, jistě se mnou budeš souhlasit, že není rozumné je potlačovat, ale spíše uspořádat.
2. Pokud jde o sexualitu, je třeba správně pochopit následující: tato funkce nesmí být potlačována, protože to vytváří ponížení a vnitřní rozpolcenost. Sexualita je orientována na sexuální akt a završuje se jím a není užitečné, aby dále ovlivňovala představitivost nebo posedle vyhledávala další objekt, jehož by se zmocnila.
3. Ovládání sexu určitou společenskou nebo náboženskou „morálkou“ sloužilo cílům, které nijak nepodporovaly vývoj, spíše naopak.
4. Síla (energie zobrazování pocitů vnitřního těla) se u utlačovatelských společností obrátila zpět do temnot. Vzrostl tu počet případů „ďáblem posedlých“ lidí, „čarodějnic“, svatokrádežníků a zločinců všeho druhu, kteří si libovali v utrpení a ničení života a krásy. U některých kmenů a v některých

- civilizacích byli zločinci mezi soudci i odsouzenci. Jindy bylo pronásledováno všechno, co zavánělo vědou a pokrokem, jelikož to odporovalo tomu, co bylo iracionální, dekadentní a potlačující.
5. U některých primitivních národů je sexualita dosud potlačována stejně jako u jiných národů považovaných za „vyspělé civilizace“. Je zřejmé, že ty i ony národy se vyznačují velkou ničivostí, i když má tento stav odlišný původ.
 6. Chceš-li ode mne další vysvětlení, řeknu ti, že sex je ve skutečnosti posvátný a je středem, z něhož proudí život a veškerá tvořivost. Když ale není vyřešeno jeho fungování, tak právě odsud vychází veškerá ničivost.
 7. Nikdy nevěř lžím těch, kteří otravují život, když hovoří o sexu jako o něčem zavrženíhodném. Je v něm naopak krása a ne nadarmo se spojuje s nejlepšími city lásky.
 8. Považuj ho za velký zázrak, s nímž je nutno zacházet opatrně a citlivě, aby se nezměnil ve zdroj rozporů nebo rozkladu životní energie.

XVIII. Akce a reakce síly

Již dříve jsem ti vysvětlil: „Kdykoliv pocítíš velkou sílu, radost a dobrotu ve svém srdci nebo až se budeš cítit svobodným a bez rozporů, hned za to buď uvnitř vděčný.“

1. „Být vděčný“ zde znamená soustředit pozitivní duševní naladění a spojit je s obrazem, představou. Toto propojení umožní v nepříznivých chvílích obnovit pozitivní naladění tím, že si vybavíš představu, která s ním byla dříve spojena. Tento duševní „náboj“ může být dále zvětšen opakováním a je schopen vytlačit negativní emoce, které mohou být vyvolány určitými okolnostmi.
2. Z tvého nitra se tedy vrátí posíleno ve tvůj prospěch to, o co žádáš, ovšem jen v případě, že jsi v sobě nashromáždil dostatek pozitivních stavů. A nemusím již opakovat, že tento mechanismus sloužil (zmateným způsobem) k „nabíjení“ předmětů a osob a také k „promítání“ vnitřních bytostí do vnějšího světa ve víře, že by mohly splnit modlitby a prosby.

XIX. Vnitřní stavy

Nyní musíš proniknout k podstatě různých vnitřních stavů, v nichž se můžeš ocitnout během života a zvláště v průběhu práce na svém vnitřním rozvoji. Neznám jiný způsob, jak je popsát, než pomocí představ (v tomto případě alegorií). Mám za to, že alegorie jsou schopny „vizuálně“ koncentrovat komplexní duševní stavy a nálady. Neobvyklý přístup, spočívající ve vzájemném propojení těchto stavů, jako by to byly různé okamžiky jednoho procesu, se liší od používaných zlomkovitých popisů, na něž jsme zvyklí od těch, kteří se těmito věcmi obvykle zabývají.

1. Prvnímu stavu, při kterém převládá nesmyslnost (o níž jsme hovořili na začátku), budeme říkat rozptýlená vitalita. Všechno se řídí fyzickými potřebami, které jsou ale často zamlženy rozporuplnými žádostmi a představami. Motivace i činnosti jsou zde zatemněné. V tomto stavu člověk jen vegetuje, ztracen v proměnlivých tvarech. Z tohoto bodu se lze vytrhnout jen dvěma cestami: cestou smrti nebo cestou mutace.
2. Cesta smrti tě přivede do chaotické a temné krajiny. Starověké národy tento průchod znaly a téměř vždy jej umísťovaly do „podzemí“ nebo do propastných hlubin. Někteří tuto říši navštívili a potom se „vzkřísili“ v zářících výškách. Porozuměj dobře smyslu tohoto bodu: „pod“ smrtí existuje rozptýlená vitalita. Lidská mysl někdy spojuje smrtelný rozpad s pozdějšími jevy proměny a někdy spojuje

rozptýlený pohyb s tím, co předchází narození. Pohybuješ-li se vzhůru, „smrt“ znamená ukončení tvé předchozí životní etapy. Cestou smrti stoupáš do dalšího stavu.

3. Když k němu dospěješ, nalezněš útulek zpátečnictví. Odtamtud vedou dvě cesty: cesta pokání a cesta, která předtím sloužila ke stoupání, tedy cesta smrti. Vydáš-li se první z nich, bude to proto, že tvé rozhodnutí směřuje k odpoutání se od tvého minulého života. Budeš-li klesat zpět cestou smrti, znovu padneš do hlubin a budeš mít pocit, že jsi chycen v uzavřeném kruhu.
4. Dobře, řekl jsem ti, že tam byla další pěšina, kterou lze uniknout z propasti rozptýlené vitality, a to cesta mutace. Zvolíš-li si právě ji, bude to proto, že se chceš vymanit ze svého žalostného stavu, ale nejsi ochoten opustit některé jeho zdánlivé výhody. Je to tedy falešná cesta, známá jako cesta zkroucené ruky. Z hlubin této křivolaké štoly vyšlo mnoho netvorů. Chtěli vzít nebe útokem, aniž by opustili peklo, a proto do mezilehlého světa promítli nekonečné rozpory.
5. Předpokládejme, že stoupáním z říše smrti a přes vědomé pokání jsi již dospěl do příbytku směřování. Ten příbytek drží dvě tenké podpěry: zachování a frustrace. Zachování je falešné a nestálé. Na této cestě se sám klameš myšlenkou neměnnosti, ale ve skutečnosti rychle klesáš. Zvolíš-li cestu frustrace, tvé stoupání bude svízelné, ale jedině tato cesta není falešná.
6. Nezdár za nezdarem se můžeš dostat k dalšímu odpočívadlu, jemuž se říká příbytek odchýlení. Dej pozor na dvě cesty, které máš před sebou tentokrát: buď se vydáš cestou odhodlání, která tě povede k vytváření, nebo cestou zášti, která tě povede opět dolů, ke zpátečnictví. Tam budeš postaven před další dilema: buď se s odhodláním rozhodneš pro bludiště uvědomělého života, nebo se vrátíš pln zášti ke svému předchozímu životu. Mnozí se připravili o možnost dalšího rozvoje tím, že se jim nepodařilo překonat sama sebe.
7. Ale ty, kdo jsi odhodlaně stoupal, jsi nyní v příbytku nazvaném vytváření. Před tebou jsou troje dveře: první se jmenují pád, druhé pokus a třetí degradace. Pád vede přímo do hlubin a postrčit by tě k němu mohla pouze vnější nehoda. Tyto dveře si sotva vybereš. Dveře degradace zase vedou do propastných hlubin nepřímo, zpět stejnými cestami jako spirála víru. Znovu a znovu budeš uvažovat o všem, co jsi ztratil a obětoval. Toto přezkoumávání vědomí, které vede k degradaci, je určitě falešné. Podceňuješ a přeceňuješ tu věc, které porovnáváš. Srovnáváš úsilí vyvíjené při stoupání s „výhodami“, jichž ses vzdal. Podíváš-li se však na věci zblízka, zjistíš, že ses ničeho nevzdal kvůli této cestě vzhůru, ale z jiných důvodů. Degradace tedy začíná překrucováním důvodů, které ve skutečnosti se stoupáním neměly nic společného. Nyní se tě ptám: co zrazuje mysl? Snad falešná motivace počátečního nadšení? Snad obtížnost tohoto konání? Nebo snad falešné vzpomínky na oběti, které se buď nestaly, nebo měly jiné příčiny? A také ti říkám a ptám se tě: před nějakou dobou tvůj dům vyhořel. Byl to ten důvod, proč ses rozhodl ke stoupání; ale nyní si myslíš, že vyhořel proto, že jsi stoupal? Podíval ses alespoň zběžně na to, co se stalo s jinými domy v okolí? Bezpochyby si musíš zvolit prostřední dveře.
8. Jdi vzhůru po schodišti pokusu, až dorazíš do vratké kopule. Odtamtud se vydej úzkou a klikatou cestou, kterou poznáš jako pohyblivost, až přijdeš do rozlehlého a prázdného prostoru, na jakousi plošinu, která nese jméno „otevřený-prostor-energie“.
9. V tomto prostoru tě může děsit pustá a rozlehlá krajina a hrozivé ticho noci zkreslené ohromnými nehybnými hvězdami. Tam, přímo nad hlavou, uvidíš vábivý tvar Černého Měsíce... zvláštního Měsíce v zatmění zasazeného do hvězdné klenby přímo proti Slunci. Tady musíš počkat na úsvit, trpělivě a s vírou, protože zachováš-li klid, nemůže se přihodit nic zlého.
10. V této situaci by se ti mohlo stát, že se budeš chtít okamžitě odtamtud dostat pryč. Mohl bys pak tápavě zamířit kamkoli, jen abys nemusel čekat na rozednění. Pamatuj, že veškerý pohyb tam (v temnotě) je falešný a zobečně jej lze nazvat improvizací. Kdybys zapomněl, co říkám, a začal ses pohybovat improvizovaně, buď si jist, že bys byl smýkán smrtí mezi stezkami a příbytky až na nejtemnější dno rozkladu.
11. Jak obtížné je pochopit, že vnitřní stavy jsou navzájem propojeny! Kdybys viděl, jak pevnou logiku má vědomí, uvědomil by sis, že ten, kdo v této situaci slepě improvizuje, osudně začíná degradovat sebe i druhé. Potom u něho rostou pocity frustrace a posléze upadá do zášti a smrti a zapomene vše, co se mu kdy podařilo pochopit.

12. Podaří-li se ti na planině vyčkat dne, před očima se objeví zářící Slunce, které ti poprvé odhalí skutečnost. Tehdy uvidíš, že ve všem jsoucím žije Plán.
13. Stěží odtamtud spadneš, ledaže bys dobrovolně sestoupil do temnějších krajů, abys zanesl světlo do temnot.

Nemá význam tato témata dále rozvíjet, protože bez vlastní zkušenosti jsou klamná a přesouvají do sféry představitosti to, čeho lze skutečně dosáhnout. Nechť ti poslouží dosud řečené. Pokud ti podaná vysvětlení nejsou k užítku, nemůžeš nic namítat, protože pro skepticismus nic nemá opodstatnění ani rozumný důvod – je jako odraz v zrcadle, zvuk ozvěny, stín stínu.

XX. Vnitřní skutečnost

1. Zamysli se nad mými úvahami. Dají ti tušit nejen alegorie jevů a krajin vnějšího světa, ale jsou v nich také skutečné popisy duševního světa.
2. Nemysli si také, že „místa“, jimiž na své cestě procházíš, existují nějak sama o sobě. Podobné zmazení často zatemnilo hluboká učení. A to dokonce natolik, že dodnes někteří lidé věří, že nebe, peklo, andělé, démoni, příšery, začarované zámky, vzdálená města a podobně jsou skutečnosti, které mohou vidět „osvícení“. Stejný předsudek, ale v opačné interpretaci, ovládl absolutní skeptiky, kteří tyto věci považovali za pouhé iluze nebo halucinace, jimiž trpí blouznivci.
3. Opakuji proto, že musíš pochopit, že ve všech těchto případech jde o skutečné duševní stavy, byť je symbolizují věci z vnějšího světa.
4. Měj na paměti to, co jsem řekl, a uč se nacházet pravdu v alegoriích, které občas matou mysl, ale jindy vyjadřují skutečnosti, jež nelze postihnout bez takového zobrazení představ.

Když lidé hovořili o městech bohů, kam chtěli dospět mnozí hrdinové různých národů, když hovořili o ráji, kde bohové a lidé přebývali spolu v původní podobě, když se hovořilo o pádech a potopách, vyslovovala se velká vnitřní pravda.

Potom spasitelé přinesli poselství a přišli k nám ve dvojí podobě, aby obnovili onu hledanou ztracenou jednotu. Také tehdy byla řečena velká vnitřní pravda.

Když se však všechno tohle vyslovalo a umístilo mimo mysl, byla to chyba nebo lež.

Naopak, prolínání vnitřního pohledu s vnějším světem nutí tento pohled vydat se po nových cestách.

A tak dnes letí ke hvězdám hrdina této doby. Letí krajinami dříve nepoznanými.

Opouští svůj svět, a aniž by to věděl, směřuje k vnitřnímu a zářivému středu.

Vnitřní krajina

I. Otázka

1. Položím ti otázku: Vzrůstá v tobě během tvého života pocit štěstí, nebo pocit utrpení? Nechtěj po mně přesnou definici těchto slov. Odpověz podle toho, co cítíš. . .
2. Jakkoliv jsi moudrý a mocný, zavrhnu tvůj příklad, jestliže v tobě a v lidech kolem tebe nevzrůstá pocit štěstí a svobody.
3. Přijmi tedy raději můj návrh: vezmi si za vzor to, co se rodí, nikoli to, co jde vstříc smrti. Překonej utrpení, a nebude se v tobě prohlubovat propast, ale poroste život.
4. Neexistuje vášeň, myšlenka ani lidský skutek, které by tuto propast mohly ignorovat. Mluvme tedy o jediné věci, která si zaslouží naši pozornost: o této propasti a o tom, co ji překonává.

II. Skutečnost

1. Co je to, co chceš? Co je pro tebe nejdůležitější? Odpovíš-li, že nejdůležitější je láska nebo bezpečí, budeš hovořit o duševních stavech, o něčem, co nevidíš.
2. Jestliže řekneš, že nejdůležitější jsou peníze, moc, společenské uznání, správný životní cíl, Bůh či věčnost, budeš mluvit o něčem, co vidíš nebo co si představuješ.
3. Shodneme se, když řekneš: „Chci správný životní cíl, protože odmítám utrpení!“, „... toužím po tomhle, protože mi to dává klid; odmítám tamto, protože mne to vyvádí z míry nebo to ve mně vzbuzuje násilí.“
4. Není tedy pramenem každé touhy, každého úmyslu, přitakání i odmítnutí tvůj duševní stav? Můžeš namítat, že čísla se nemění podle toho, zda jsi smutný nebo veselý, nebo že slunce zůstane sluncem, i kdyby tu nebyl jediný člověk.
5. Já ti však řeknu, že hodnota téhož čísla je různá podle toho, zda dáváš nebo dostáváš, a že slunce vyplňuje mnohem větší prostor v lidech než na obloze.
6. Jiskřící záře hořícího stébla stejně jako třpyt hvězdy tančí ve tvých očích. Není však světla bez očí a pro jiné oči se tato záře jeví jinak.
7. Proto ať tvé srdce přitakává: „Miluji tuto záři, kterou vidím,“ ale ať nikdy neříká: „Ani slunce, ani jiskra, ani hvězdy se mne netýkají.“
8. O jaké skutečnosti budeš mluvit s rybou či plazem, s obrovitým zvířetem nebo drobným hmyzem či ptákem, s dítětem, se starcem, se spícím nebo s tím, kdo číhá s chladnou vypočítavostí nebo horečnatým strachem v hlavě?
9. Tvrdím, že ozvěna skutečnosti šeptá nebo burácí podle sluchu, který jí naslouchá; takže pro jiné uši také zní jinak to, čemu říkáš „skutečnost“.
10. Ať tedy tvé srdce stvrzuje: „Miluji skutečnost, kterou vytvářím.“

III. Vnější krajina

Vidíš tu dvojici, jak se pomalu prochází? On ji jemně objímá kolem pasu, ona měkce pokládá hlavu na jeho rámě. Jdou podzimním listím, které v odstínech žluté, červené a fialové opadáva ze stromů a poletuje vzduchem. Jsou mladí a krásní, a přece nevyhnutelně kráčejí vstříc večeru zahalenému do šedé mlhy. Začíná studeně mrholit a v opuštěných zahradách osiřely dětské hračky.

1. V některých lidech možná tento obraz vzbuzuje příjemnou nostalgii. V jiných vyvolává sny a v dalších třeba naděje, které se možná splní v dalších zářivých dnech. Stejný pohled na moře v někom vyvolává úzkost a v někom jiném zase inspiraci a veselou náladu. Tisíce lidí cítí bázkivé chvění, když pozorují

špičky hor pokryté ledem, a tisíce jiných hledí plny obdivu na stejné křišťálové krystaly vytesané na skále. Jedni jsou sklíčení, druzí povzneseni tváří v tvář téže krajiny.

2. Stejná krajina se tedy může jevit velmi odlišně v očích dvou různých lidí. V čem je ten rozdíl?
3. Stejně je to se vším, co člověk vidí a slyší. Vezměme například slovo „budoucnost“. U někoho vyvolá mrazení v zádech, pro někoho nemá význam a někdo jiný by za něj obětoval svůj vlastní „dnešek“.
4. Vezměte si další příklady: hudbu nebo slova s významem společenským a náboženským.
5. Občas se stává, že jedna krajina je zavržena, nebo naopak milována velkými skupinami nebo celými národy. Kde však spočívá toto zavržení, či přijetí? V té krajině, nebo v srdcích zástupů a národů?
6. Uprostřed pochyb a nadějí tvůj život směřuje ke krajinám, které rezonují s něčím, co je v tobě.
7. Celý tento svět, který sis nezvolil, ale který ti byl dán, abys jej polidštil, je krajinou, která roste a naplňuje se tak, jak roste a naplňuje se sám život. Ať tvé srdce tedy nikdy neříká: „Ani podzim, ani moře, ani hory pokryté ledem se mne netýkají,“ ale ať potvrzuje: „Miluji skutečnost, kterou vytvářím!“

IV. Lidská krajina

Je-li s tebou spojena nějaká vzdálená hvězda, co si pak myslíš o živé krajině, v níž se srnky prohánějí mezi letitými stromy a i ta nejdivočejší zvěř něžně olizuje svá mláďata? Jak mám rozumět lidské krajině, kde vedle sebe přebývá bohatství a bída, kde se některé děti smějí, zatímco jiné nemají ani sílu k pláči?

1. Když totiž řekneš: „Dosáhli jsme jiných planet,“ musíš také říct: „Vyvražďovali a zotročovali jsme celé národy, plnili jsme vězení lidmi, kteří chtěli svobodu, neustále jsme lhali, falšovali své vlastní myšlenky, city a činy. Znásilňovali jsme život na každém kroku, protože jsme vytvářeli utrpení.“
2. Já znám svou cestu v této lidské krajině. Ale co se stane, když jdeme každý opačným směrem a střetneme se? Já se zříkám každé moci, která hlásá ideál vyšší než život, i každého cíle, jehož prosazování přináší utrpení. Proto se dříve, než mě obvineš z toho, že nenáležím k žádné straně, podívej na své ruce. Možná že na nich najdeš krev spoluviny. Domníváš-li se, že věnovat své síly jedné ze stran je projevem odvahy, co potom soudíš o odvaze toho, koho všechny vražedné strany obviňují z toho, že se v nich neangažuje? Chci cíl důstojný lidské krajiny; jde mi o překonání utrpení a bolesti.
3. Beru všem stranám, které v historii (ať blízké či vzdálené) potlačovaly život, právo na to, aby někoho obviňovaly.
4. Beru právo podezírat ostatní všem, kteří schovávají vlastní podezřelou tvář.
5. Beru komukoliv právo klást překážky novým cestám, kterými se člověk musí ubírat, i kdyby se argumentovalo bezprostřední naléhavostí současné situace.
6. Nejsou mi cizí ani ty nejhorší ze zločinů. Nacházím-li je v krajině kolem sebe, nacházím je také v sobě. Proto chci v sobě i v ostatních překonat všechno, co se snaží potlačovat život. Chci překonat tu propast!

Každý svět, po němž toužíš, všechna spravedlnost, po které voláš, všechna láska, kterou hledáš, každý člověk, kterého bys chtěl následovat nebo zničit, je také v tobě. Změní-li se něco v tobě, změní to i tvůj směr v krajině, ve které žiješ. Chceš-li tedy dosáhnout něčeho nového, musíš překonat to staré, co ti vládne. Jak to udělat? Začni tím, že si uvědomíš, že i kdybys šel na kraj světa, stále si s sebou poneseš svou vnitřní krajinu.

V. Vnitřní krajina

1. Hledáš to, o čem si myslíš, že tě to udělá šťastným. To ale nemusí být totéž jako to, co hledá někdo jiný. Může se tedy stát, že oba hledáte věci, které jsou v nějakém smyslu protikladné, a možná je proto budete domnívat, že štěstí jednoho je v protikladu ke štěstí druhého. Ale může se rovněž stát, že si oba budete přát tutéž věc. Když je však jediná na světě (nebo velmi vzácná), opět budete mít za to, že štěstí jednoho vylučuje štěstí druhého.
2. Zdá se tedy, že se lidé mohou přít o tutéž věc stejně jako o věci naprosto odlišné. Jak zvláštní je logika přesvědčení, když dokáže vyvolat stejný postoj ke dvěma zcela opačným věcem.
3. Klíč ke všemu, co děláš, leží tady, v podstatě toho, čemu věříš. Kouzlo tvého vlastního přesvědčení je tak mocné, že ho prohlašuješ za skutečnost, i když třeba víš, že existuje jen v tvé hlavě.
4. Vraťme se k tématu. Hledáš to, o čem si myslíš, že tě to udělá šťastným. Jenže všechno, co si myslíš o čemkoliv, vychází z tvé vnitřní krajiny. Díváme-li se ty a já na stejnou květinu, shodneme se v mnoha věcech. Ale ve chvíli, kdy prohlásíš, že ti ta květinu dává pocit největšího štěstí, bude pro mne mnohem těžší ti porozumět, protože už nebudeš mluvit o květině, ale o tom, o čem si myslíš, že to v tobě tato květinu probouzí. Budeš mluvit o své vnitřní krajině, která nemusí nutně odpovídat mé krajině. A to je jen krůček k tomu, abys mi svou krajinu začal vnucovat. Promysli si dobře důsledky, které mohou následovat.
5. Je zřejmé, že tvá vnitřní krajina není jen to, co si o věcech myslíš, ale i to, co si pamatuješ, co cítíš a co si představuješ o sobě samém, o ostatních, o událostech, o hodnotách a o světě vůbec. Pokusme se teď pochopit, že vnější krajina je to, co z věcí kolem nás vnímáme, zatímco vnitřní krajina je to, co z nich necháme projít sítí našeho vnitřního světa. Tyto dvě krajiny tvoří jeden celek a společně, neoddělitelně, vytvářejí naše nazírání skutečnosti.

VI. Střed a odraz

Vnější krajina je to, co z věcí kolem nás vnímáme, zatímco vnitřní krajina je to, co z nich necháme projít sítí našeho vnitřního světa. Tyto dvě krajiny tvoří jeden celek a společně, neoddělitelně, vytvářejí naše nazírání skutečnosti. A podle tohoto nazírání se orientujeme tím, či oním směrem.

1. Je však jasné, že během doby se tvé nazírání mění.
2. Není žádné vědění, ani sebemenší, které bys mohl získat pouhým pozorováním. Poznáváš totiž díky tomu, že s tím, o čem rozjímáš, něco děláš. A čím více toho děláš, tím více poznáváš, protože se postupně mění tvé nazírání.
3. Co ses naučil o světě? Naučil ses to, co jsi udělal. Co od světa očekáváš? To záleží na tom, co jsi prožil. Co od světa nechceš? I to záleží na tom, co tě v životě potkalo.
4. Poslouchej mě, jezdce na pádícím času: Ke své nejhlubší krajině můžeš dorazit třemi různými cestami. A co v ní najdeš? Postav se do středu své vnitřní krajiny a uvidíš, že se tento střed zrcadlí v každém ze směrů.
5. Tvá krajina, obklopená trojúhelníkovou stěnou zrcadel, se bude nekonečně odrážet v nespočetných odstínech. Každý pohyb se tam bude měnit a opět skládat do nového sledu podle té cesty představ, kterou sis vybral. Může se ti stát, že před sebou uvidíš svá vlastní záda, a když pohneš rukou vpravo, uvidíš pohyb vlevo.
6. Budeš-li něco chtít získat v zrcadle budoucnosti, uvidíš, že to v něm má opačný směr než v zrcadle dneška či v zrcadle minulosti.
7. Ó, jezdce na pádícím času, co jge tvé tělo než čas sám?

VII. Bolest, utrpení, a smysl života

1. Hlad, žízeň, nemoc a každá tělesná újma je bolest. Strach, frustrace, zoufalství i každá duševní újma se nazývají utrpení. Fyzická bolest ustupuje s pokrokem společnosti a vědy. Duševní strádání ustupuje podle toho, jak se zvětšuje víra v život, tedy jak život nabývá smyslu.
2. Možná si představuješ sám sebe jako zbloudilý meteor, který ztratil svůj lesk, když dopadl na tuto Zemi. Pak možná přijmeš bolest a utrpení jako samu přirozenost věcí. Ale když věříš, že jsi byl vržen do světa s posláním polidštit jej, budeš vděčný těm, kteří zde byli před tebou a pracně postavili stupínek, z něhož ty můžeš stoupat dál.
3. Ty, kdo dáváš tisíce jmen, vytváříš smysl, proměňuješ svět. . . tvoji předkové a předkové tvých předků pokračují v tobě. Nejsi padající meteor, jsi zářivý šíp letící k nebesům. Jsi smyslem světa, a když se tvůj vlastní smysl stává jasnějším, osvětluješ Zemi. Když svůj smysl ztrácíš, Země potemní a otevírá se propast.
4. Řeknu ti, jaký je smysl tvého života tady: polidštit Zemi! Co znamená polidštit Zemi? Znamená to překonat bolest a utrpení, znamená to neustále se učit, znamená to milovat skutečnost, kterou vytváříš.
5. Nemohu tě žádat, abys šel dál; nepohoršuj se však, když tě budu vyzývat: „Miluj skutečnost, kterou vytváříš, a ani smrt nezastaví tvůj let!“
6. Svě poslání nesplníš, pokud nevyužiješ svých sil k vítězství nad bolestí a utrpením těch, kteří tě obklopují. A když se skrze tvou činnost i oni přidají k úkolu polidštění světa, jejich osud se otevře novému životu.

VIII. Jezdec a stín

Když slunce zbarvilo cestu do ruda a jezdcův stín se prodloužil mezi kameny a křoví, jezdec zpomalil a pak se zastavil u mladého ohně. Stařec, který rukama hladil plameny, jezdce pozdravil. Ten seskočil a chvíli si se starcem povídal; pak pokračoval v cestě.

Když stín padl koni pod kopyta, jezdec se na okamžik zastavil a prohodil několik slov s mužem, který na něho zamával z okraje cesty.

Když se stín prodloužil za jezdcova záda, už nezpomaloval. Mladík, který jej chtěl zastavit, stačil jen zavolat: „Jedeš opačným směrem!“

Avšak noc nakonec donutila jezdce slézt ze sedla a on spatřil jen stín ve své duši. Pak si sám pro sebe a ke hvězdám povzdechl:

„Během jediného dne mi jeden stařec vyprávěl o samotě, nemoci a smrti; jeden muž o tom, jak se věci opravdu mají a čím je ve skutečnosti život; a nakonec jeden mladík, který se mnou ani nemohl mluvit, jen zakřičel, abych změnil směr své cesty do neznáma. Stařec měl strach, že ztratí své věci a svůj život; muž měl strach, že se mu nepodaří získat to, o čem si myslí, že jsou to jeho věci a jeho život. Mladík se bál, že nebude moci od svých věcí a svého života utéci.

Zvláštní setkání. Stařec, který trpí pro svou krátkou budoucnost a utíká do své dlouhé minulosti. Muž, který se trápí svou současnou situací a hledá útočiště v tom, co bylo a co bude, podle toho jestli se ohlíží zpět nebo se dívá před sebe. A mladík, který trpí, neboť jeho krátká minulost je mu neustále v patách a pohání jej k jeho dlouhé budoucnosti. Teď ale v tvářích té trojice poznávám svou vlastní tvář a zdá se mi, že začínám chápat, že každý člověk, nezávisle na věku, může přecházet z jednoho času do druhého a v každém z nich vidět neexistující přízraky. Nebo snad dosud existuje urážka, kterou jsem utrpěl v mládí? Existuje snad v tomto okamžiku moje stáří? Nebo se už v temnotě této noci skrývá moje smrt?

Každé utrpení se může vplížit skrze vzpomínky, představy a vnímání. Ale díky těmto třem cestám také existují lidské myšlenky, city a skutky. Tyto cesty jsou nezbytné k životu, ale když jsou nakaženy utrpením, pak se stávají také cestami ničení.

A není snad právě utrpení znamením, které nám život dává ve chvíli, kdy se jeho proud obrátil? Život může být obrácen něčím (mně neznámým), co se s ním udělá. Je-li tomu tak, pak stařec, muž i mladík učinili se svým životem něco, čím se jejich život obrátil.“

S takovými myšlenkami jezdec v temnotě noci nakonec usnul. Zdál se mu sen, v němž se krajina náhle rozzářila.

Stál uprostřed trojúhelníkového prostoru mezi zrcadlovými stěnami. Zrcadla odrážela jeho obraz a znásobovala jej. Zvolil si jeden směr, a uviděl v zrcadle sama sebe jako starce, pak si vybral jiný, a spatřil obličej muže a nakonec chlapce... A přesto se uvnitř sebe sama cítil jako dítě.

Pak se všechno začalo zatemňovat, a když už nemohl rozeznat nic než temnotu, probudil se. Otevřel oči a spatřil sluneční světlo. Potom vyskočil znovu do sedla, a když uviděl, jak se jeho stín prodlužuje, řekl si: „To, co obrací život a přináší utrpení, jsou rozpory... Slunce zapadá, aby se den proměnil v noc. Ale jaký bude ten den, to záleží na tom, co z něho udělám já.“

IX. Rozpor a jednota

1. Rozpory obracejí život. A právě obrácení sílicího proudu života je zakoušeno jako utrpení. Utrpení je tedy znamením, které nás upozorňuje na nutnost změnit směr protichůdných sil.
2. Člověk, který byl stálými frustracemi zastaven na cestě, stojí jen zdánlivě, protože ve skutečnosti se vrací zpět. Jeho minulé nezdary mu stále znovu uzavírají budoucnost. Ten, kdo cítí frustraci, vidí svou budoucnost jako další opakování minulosti, i když cítí, že se od minulosti potřebuje odpoutat.
3. Ten, kdo se v zajetí zášti vrhá do budoucnosti, dokáže všechno obětovat, aby mohl pomstít svou minulost.
4. A ve své frustraci a zášti pak znásilňuje budoucnost, dokud se mu nevrátí zpět plná utrpení.
5. Moudří někdy doporučovali lásku jako ochranný štít proti útokům utrpení... Ale slovo „láska“ klame. Co pro tebe znamená? Odvetu za minulost? Nebo ho chápeš jako jedinečné, ryzí a neznámé dobrodružství směřující do budoucnosti?
6. Viděl jsem, jak vznešenost komicky zakrývá směšnost a jak prázdná vážnost obléká do smutku křehký talent. Stejně tak jsem v mnoha láskách rozpoznal mstivé sebepotvrzení.
7. Jak si představuješ moudré lidi? Nepředstavuješ si je náhodou jako vážné bytosti s pomalými gesty? Jako lidi, kteří mnoho trpěli, a proto k tobě nyní z výše svého postavení vykoupeného touto zásluhou promlouvají, přičemž často opakují slovo „láska“?
8. Já jsem viděl v každém skutečně moudrém člověku dítě, které skotačí ve světě myšlenek a věcí, dělá velké a třeptivé bubliny a pak je nechává prasknout. V zářivých očích všech skutečně moudrých lidí jsem viděl „radost tančící lehkým krokem k budoucnosti“, ale jen zřídka jsem zaslechl z jejich úst slovo „láska“. Neboť skutečně moudrý člověk nikdy nepřisáhá nadarmo.
9. Nemyslí si, že můžeš svou minulost plnou utrpení očistit mstou nebo užíváním slova „láska“ jako všemocného zaklínadla či návnady do nové pasti.
10. Opravdově milovat budeš tehdy, až budeš tvořit svůj život s očima upřenými do budoucnosti. A ve chvíli, kdy si vzpomeneš na některou ze svých velkých lásek, doprovod' vzpomínku mírným a tichým postesknutím a poděkuj za vše, co ti až doteď dala.
11. Uvědom si, že své minulé utrpení nepřekonáš falšováním nebo znevažováním budoucnosti. Docílíš toho jen tak, že změníš směr sil, které v tobě vytvářejí rozpory.
12. Myslím, že dokážeš rozeznat nesnáze (jsou vítané, neboť je můžeš překonávat) od rozporů (osamělého labyrintu, odkud není úniku).
13. Každý rozporný čin, který jsi vykonal za jakýchkoliv okolností tvého života, má nezaměnitelnou příchuť vnitřního násilí a zrady, jichž ses dopustil sám na sobě. Není důležité, proč ses ocitl v této situaci, nýbrž to jak jsi uspořádal svou skutečnost, svou krajinu v daném okamžiku. Něco se v tobě zlomilo a změnilo tvůj směr. A navíc to připravilo podmínky pro další zlom. Proto jsi nucen znovu

opakovat každý rozporný čin, stejně jako každý čin vnitřně sjednocující tě nutí pokračovat v daném směru.

14. V každodenní činnosti se překonávají nesnáze, dosahuje se drobných cílů nebo se sklízí drobné neúspěchy. Ať radostné či neradostné, doprovázejí každodenní život jako lešení velkou stavbu. Lešení není stavbou, je však pro ni nezbytné. Není důležité, z jakého je materiálu, ale zda plní svůj účel.
15. Mluvíme-li o stavbě samotné, pak se tam, kde užiješ vadného materiálu, začnou šířit poruchy, ale tam, kde užiješ pevného materiálu, bude stavba pevná.
16. Protikladné a sjednocující činy tvoří základní stavbu tvého života. V okamžiku, kdy před ně budeš postaven, musíš se správně rozhodnout, jinak ohrožíš svou budoucnost a obrátíš proud svého života... Jak potom ukončíš své utrpení?
17. Ale může se stát, že už teď je tvých rozporů příliš. Co dělat, když je vše od základu špatně? Zahodíš svůj dosavadní život a začneš úplně znovu? Rád bych ti řekl, že nevěřím, že by vše, co jsi dosud vybudoval, bylo špatně. Proto zanechej takovýchto drastických myšlenek, které ti přinesou jen stupňování neštěstí.
18. Nový život není založen na zničení minulých „hříchů“, ale na jejich rozpoznání. Pro příště už bude jasné, že tyto omyly jsou k ničemu.
19. Život začíná, když se vnitřně sjednocující činy znásobují a začínají svým pozitivním působením vyrovnávat předchozí nepříznivý poměr sil, až nakonec zcela převáží.
20. Musí ti být naprosto jasné, že nebojuješ sám se sebou. Začni se k sobě chovat jako k dávnému příteli, s nímž se potřebuješ usmířit, protože sám život a nevědomost vás rozdělily.
21. Pro usmíření budeš muset udělat první rozhodnutí: pochopit rozpory ve své minulosti. Pak budeš muset udělat další rozhodnutí: chtít celým svým srdcem nad těmito rozpory zvítězit. Nakonec se musíš odhodlat k vytváření svého života ze sjednocujících činů a odmítat materiál, který přinesl tolik zla.
22. Bude tedy vhodné, aby sis ve své minulosti i přítomnosti vyjasnil rozporné činy, které tě opravdu vězní. Rozpoznáš je podle utrpení doprovázeného vnitřním násilím a pocitem zrady na sobě samém. Rozporné činy dávají jasná znamení.
23. Neříkám, že se máš trýznit vyčerpávajícím zkoumáním své minulosti a přítomnosti. Doporučuji ti pouze, abys uvážil všechno, co změnilo tvůj kurz, co tě zavedlo do toho nešťastného směru a co tě pevně spoutává. Nesnaž se znovu oklamat sám sebe tím, že si řekneš, že jsou to „překonané problémy“. Nejsou překonány ani správně pochopeny, pokud nejsou vyváženy novou silou, která nahrazuje a překonává jejich vliv.
24. Všechna tato doporučení mají význam, pokud jsi připraven vytvořit novou krajinu ve svém vnitřním světě. Ničeho však nedosáhneš, dokud budeš myslet jen sám na sebe. Chceš-li jít dál, jednoho dne budeš muset uznat, že tvým posláním je polidštit svět okolo tebe.
25. Chceš-li vytvořit nový život bez rozporů, život, který postupně překonává utrpení, musíš se vyvarovat dvěma falešným argumentům. První tvrdí: „nejdříve musím vyřešit své osobní problémy a pak teprve mohu začít tvořivé činy ve světě,“ druhý zdůrazňuje: „úplně se obětuji pro svět,“ a proto úplně zapomínám na sebe.
26. Chceš-li dále růst, budeš pomáhat v růstu ostatním kolem sebe. Ať už s tím, co tvrdím, souhlasíš, nebo ne, jiná cesta vpřed není.

X. Hodnotné jednání

1. Každý zvrát rostoucího proudu života je zažíván jako utrpení. Rozpory tedy nejsou jediným zdrojem duševního strádání. Mnohé formy utrpení mohou být překonány vlivem samotných okolností, rozpory ale zůstávají a rozestírají svou temnou pavučinu stínů.
2. Koho z nás nepostihla ztráta citů, představ či hmotných věcí? Kdo nikdy neměl strach, kdo nebyl zoufalý, kdo nezakusil soucit, kdo se v hněvivém vzdoru nestavil proti lidem, přírodě nebo nevídaným,

ale osudovým událostem? A přece to, čeho jsme se báli v temnotách, zmizelo s novým dnem a mnohé z toho, co jsme ztratili, jsme už zapomněli. Ale ta vnitřní zrada sama sebe v nás přetrvává z minulosti a jedem otravuje budoucnost.

3. To nejdůležitější v lidském životě je vybudováno z materiálu jednoty nebo rozporů. Tady je ta nejhlubší lidská paměť, paměť, která promítá bytí za všechny zdánlivé hranice, nebo ho naopak rozkládá přesně na tomto prahu. Kéž každý člověk při konečném ohlédnutí nalezne vzpomínku na svou vnitřní jednotu!
4. A jakou příchut' mají sjednocující činy? Poznáš je podle pocitu hlubokého klidu, provázeného mírnou radostí, které tě přivádějí do stavu vnitřního souladu. Znakem těchto činů je nejúplnější pravdivost, neboť je v nich do nejtěsnějšího přátelství sjednoceno myšlení, cítění a konání. Ano, hodnotné jednání je neomylné a tobě se to bude znovu potvrzovat, i kdybys žil tisíc životů.
5. Každý jev, který u jiných lidí snižuje utrpení, je pro člověka, který ho vyvolá, hodnotným sjednocujícím jednáním.
6. Každou činnost vymezují dvě tendence: dole je propast, která se zvětšuje každým rozporem, a nad ní let, který umožňuje tuto propast překonat hodnotným jednáním.
7. A struna života získává svou jedinečnou modulaci podle toho, jak se povoluje nebo napíná, než dosáhne hledaného tónu. Musí existovat jeden tón, jedno nastavení a jeden zvláštní postup, aby struna zazněla a její zvuk se vhodně násobil.
8. Morálka národů koktala, dokud se člověku nepodařilo vztyčit se nad svou krajinu. A morálka vyzdvihovala „dobré“ a stíhala „špatné“, a označovala tak nálepkami „ano“ a „ne“ různé lidské činy. Bude ale „dobré“ i nadále dobrým v krajině, která je tak rozmanitá? Potvrzuje-li to neměnný Bůh, potom ano. Když však Bůh pro mnohé lidi zmizel, kdo ještě zbývá, aby to rozsoudil? Zákony se totiž mění podle mýnění doby.
9. Jde totiž o tohle: budou tyto „principy hodnotného jednání“, které umožní žít všem lidem ve vnitřní jednotě, stálými představami, které musíme poslouchat, nebo budou vycházet ze zkušeností získávaných při jejich porušování nebo následování?
10. My se zde nebudeme zabývat povahou těchto principů hodnotného jednání. V každém případě však budeme mít na paměti nutnost jejich existence.

XI. Projekce vnitřní krajiny

Hovořili jsme o krajinách, utrpení, rozporech a také o skutcích, které proudu života dávají jednotu. Mohlo by se zdát, že to všechno zůstává uzavřeno v nitru každého člověka nebo se to projevuje navenek nanejvýš jako individuální činnost bez dalších důsledků. Ale je tomu právě naopak.

1. Každý rozpor obrací život a poznamenává nejen budoucnost toho, kdo jím trpí, ale i těch, kdo jsou kolem něho. Každý osobní rozpor zamožuje nejbližší lidskou krajinu jako neviditelná nemoc, která je odhalena až podle následků.
2. V minulosti byli z každé pohromy, která postihla nějaké místo, obviňováni démoni nebo čarodějnice. Žalobcům i obžalovaným prospěl nakonec mnohem více pokrok vědy než odvěké halasné rozepře. Na kterou stranu by ses postavil? Na straně čistých i na straně zatracenců bys projevils jen svou pošetilost.
3. Ještě dnes, když hledáš viníky svého neštěstí, přidáváš se k dlouhému řetězu pověr. Přemýšlej tedy, dříve než ukážeš prstem, vždyt' příčinou nějakého smutného konce byla třeba náhoda nebo projekce tvých rozporů, která jej vyvolala.
4. Půjdu-li tvé děti opačným směrem, než by sis přál, souvisí to více s tebou samým než s tvým sousemem a samozřejmě mnohem víc než se zemětřesením, k němuž došlo v jiné části světa.

5. Jestliže tvůj vliv dosahuje k celému národu, dej velký pozor, abys překonal vlastní rozpory, jinak jimi otráviš vzduch, který společně dýcháte. Ty jsi odpovědný za sebe i za všechny, které soustředíš kolem sebe.
6. A proto je-li tvým posláním polidštit Zemi, posiluj své ruce, které dělají tuto vznešenou práci.

XII. Kompenzace, reflexe a budoucnost

1. Sny hladových o sytosti, touha vězňů po svobodě, bolest dychtící po potěšení a rozkoš, která se přesycuje sama sebou. Je snad život jen akce a reakce?
2. Jestliže je život jen hledáním jistoty pro toho, kdo má strach z budoucnosti, sebezpotvrzováním pro dezorientovaného nebo touhou po pomstě pro frustrovaného člověka... jakou svobodu, jakou zodpovědnost a jaký závazek bude možno nechat vlát jako vlajku?
3. A je-li život jen zrcadlem, které odráží krajinu, jak by mohl změnit to, co se v něm odráží?
4. Co můžeš s jistotou tvrdit uvnitř chladné mechaniky kyvadel a přízraků optického zkreslení zrcadel? O čem tvrdíš, že je nezvratné a víc než jen pouhé aritmetické opakování?
5. Pokud říkáš ano tomu, co hledá samo sebe, tomu, co je především neustálou proměnou, tomu, co se nikdy nenasytí a co je svou podstatou otevřeno budoucnosti, pak miluješ skutečnost, kterou vytváříš. To je tedy tvůj život: skutečnost, kterou vytváříš!
6. Dál bude existovat akce a reakce a také odraz a náhoda, ale jestliže jsi otevřel budoucnost, nebude už nic, co by tě mohlo zastavit.
7. Ať život mluví tvými ústy a říká: „Není nic, co by mě mohlo zastavit!“
8. Ó, jak marné a zlé je proroctví, které ohlašuje zánik světa. Já tvrdím: nejen že člověk bude žít dál, ale i neomezeně poroste. Dále tvrdím, že ti, kdo popírají život, chtějí ukrást všechnu naději, to bijící srdce lidských činů.
9. Ať ti tvá budoucí radost připomíná v nejtemnějších chvílích tato slova: „Život usiluje o růst, ne o kompenzaci nicoty.“

XIII. Dočasné smysly

1. Když jsem vláčen kyvadlem kompenzací, hledám smysl, který by zdůvodnil mou existenci, a směřuji k tomu, co potřebuji (nebo si myslím, že potřebuji). V každém případě, ať dosáhnu svých cílů, nebo ne, co se stane se smyslem, který jsem si dal (tedy pohybem v daném směru)?
2. Když se cítíš být úspěšným na základě určité situace, co se stane, když se ta situace rozpadne (třeba vlivem náhody)? Tyto dočasné smysly, i když jsou nutné pro rozvoj lidské činnosti, nemohou dát základ mé existenci.
3. Pokud nechceme zúžit bytí na vyčerpání nebo frustraci, bude třeba objevit smysl, který by ani smrt (pokud by ona byla tou náhodou) nemohla vyčerpat nebo zmařit.
4. Bytí nedokáže zdůvodnit, jestliže vložíš na jeho konec absurditu smrti. Dosud jsme ty a já byli spolubojovníky. Nikdo z nás se nechtěl sklonit před žádným bohem. Takhle bych si tě chtěl uchovat navždy v paměti. Proč mě tedy opouštíš, když se chystám neuposlechnout neúprosnou smrt? Neřekli jsme snad, že „ani bohové nestojí nad životem“? A ty nyní padáš na kolena před popřením života? Dělej, jak myslíš, ale já neskloním hlavu před žádnou modlou, i kdyby vypadala jako „zdůvodněná“ vírou v rozum.
5. Má-li rozum sloužit životu, ať nám tedy pomůže překonat smrt. Ať proto rozum vytvoří smysl, ve kterém nebude všechna ta frustrace, zmar a náhody.

6. Nechci, aby na mé straně stál ten, kdo promítá transcendenci někam dál jen ze strachu, ale ten, kdo povstal proti nevyhnutelnosti smrti.
7. Proto mám rád ty svaté, kteří nemají strach, ale opravdově milují, mám rád i ty, kteří vědou a rozumem denně vítězí nad bolestí a utrpením. A skutečně nevidím rozdíl mezi svatými a těmi, kteří podporují život svou vědou. Existují snad lepší vzory nebo průvodci?
8. Smysl, který nechce být jen dočasný, neuzná smrt jako konec života, ale bude tvrdit, že transcendence je nejvyšší neposlušnost tomuto domnělému Osudu. Ten, kdo říká, že jeho činy vyvolávají události, které pak pokračují v dalších lidech, má v rukou pramínek, ze kterého vychází nit věčnosti.

XIV. Víra

1. Kdykoliv slyším slovo „víra“, cítím, jak ve mně roste podezření.
2. Pokaždé, když někdo mluví o „víře“, zajímá mě, čemu slouží to, o čem se tu mluví.
3. Poznal jsem rozdíl mezi naivní vírou (známou také jako „důvěřivost“) a vírou násilnou a neospravedlnitelnou, která vyvolává fanatismus. Žádnou z nich nelze přijmout, protože ta první otevírá dveře náhodě a ta druhá vnucuje ostatním svou horečnatou krajinu.
4. A přece musí být něco důležitého v této obrovské síle, schopné dávat život těm nejlepším cílům. Ať se víra stane přesvědčením založeným na užitečnosti pro život!
5. Když někdo tvrdí, že víra a věda si odporují, odpovím, že jsem ochotný přijmout vědu, pokud se nestaví proti životu.
6. Pokud mají víra i věda stejný směr, nebrání nic tomu, aby společně přispívaly pokroku – víra nadšením a věda vytrvalým úsilím.
7. A těm, kteří chtějí polidšťovat, ať povznášejí ducha a ukazují budoucí možnosti. Nebo jsou snad pro život prospěšnější skeptici se svými předem prohranými bitvami? Mohla by se snad věda rozvíjet bez víry?
8. Existuje však druh víry, který jde proti životu. Je to víra, která tvrdí: „Věda zničí náš svět!“ O kolik lepší je věřit v možnost polidštění vědy a každý den usilovat o to, aby v ní zvítězil směr, který jí byl dán do vínku.
9. Je-li víra schopna otevírat budoucnost a dávat životu smysl tím, že ho vede od utrpení a rozporů k hodnotnému jednání, pak je její užitečnost nesporná.
10. Tato víra, stejně jako víra v sebe, v druhé a ve svět kolem nás, je užitečná pro život.
11. Když řekneš: „Véra je užitečná,“ bezpochyby urazíš některé zvláště citlivé ucho. To tě ale nemusí tížit, protože i tento hudebník, i když jeho nástroj zní jinak než tvůj, jen co nahlédne do svého nitra, pozná, že víra je užitečná i pro něj.
12. Když dokážeš získat víru v sebe sama a v to nejlepší v lidech, kteří tě obklopují, víru v náš svět a v život, neustále otevřený do budoucnosti, všechny problémy, které se ti až dosud jevily jako nepřekonatelné, se zmenší.

XV. Dávat a přijímat

1. Podívejme se na to, jaký sis vytvořil vztah k vnější krajině. Možná se ti stává, že bereš věci, lidi, hodnoty i city, jako by tu byli pro tebe, aby sis vybíral, hltal a uspokojoval své osobní chutě. Je pravděpodobné, že tohle dostředivé vidění světa způsobuje sevřenost, která se rozlévá z myšlení až do svalů.
2. V tom případě je jisté, že si velmi ceníš všeho, co se vztahuje k tobě: radostí i strastí. Lze pochybovat, jestli opravdu chceš překonat vlastní niterné problémy, neboť v nich rozeznáváš tón, který je nehledě

na okolnosti přece tvým vlastním tónem. Od tvých myšlenek až po svaly, všechno v tobě je naučeno na svírání, nikoli uvolňování. A tak, přestože jednáš ušlechtilé, je tvá zdánlivá nezištnost motivována vypočítavostí.

3. Všechno vstupuje. Nic nevychází. Všechno se v tobě otravuje jedem, od myšlenek až po svaly.
4. A svým jedem zasahuješ všechny, kteří tě obklopují. Jak jim pak můžeš vytýkat „nevděk“ vůči tobě?
5. Když budeme hovořit o „dávání“ a „pomoci“, budeš myslet na to, co ostatní mohou dát tobě nebo jak ti mají pomoci. Ale nejlepší pomoc, které se ti od nich může dostat, spočívá v tom, že tě naučí uvolnit tvé sevření.
6. Říkám ti, že tvé sobectví není hříchem, ale základní chybou ve výpočtu, protože jsi naivně věřil, že brát je lepší než dávat.
7. Vzpomeň si na nejkrásnější chvíle svého života a pochopíš, že byly vždy provázeny nezištným dáváním. Už jen tato reflexe by měla být důvodem k radikální změně směru tvého života... Ale sama nestačí.
8. Doufám, že nyní promlouvám k někomu jinému než k tobě, protože ty jsi už asi pochopil taková slova jako „polidštit Zemi“, „otevřít budoucnost“, „překonat utrpení ve světě kolem“ a všechna další, jejichž základem je schopnost dávat.
9. „Milovat skutečnost, kterou vytváříš,“ neznamena považovat řešení vlastních problémů za klíč ke světu.
10. Závěrem ti položím otázku: Chceš překonat hluboký rozpor? Pokud ano, naplň svůj život hodnotným jednáním. Opravdu hodnotné bude jednání jen tehdy, bude-li pomáhat lidem, kteří tě obklopují.

XVI. Životní vzory

1. Ve tvé vnitřní krajině existuje ideální žena či muž, kterou (kterého) marně hledáš ve vnější krajině v mnoha vztazích, a přesto se ti nepodařilo tvůj ideál najít. Tak jako se dva křesací kameny nesetkají v určitém bodě, nepotkáte se ani vy, kromě kratičkého okamžiku, kdy zazáří jiskra dokonalé lásky.
2. Každý směřuje svůj život ve vnější krajině tak, aby tam naplnil své skryté vzory.
3. Vnější krajina však člověku neustále vnucuje své vlastní zákony. A tak se časem i ten nejvytouženější sen stává pouhou představou, která v tobě už jen občas vzbuzuje stud, nebo se sen změní jen na vybledlou vzpomínku. Existují ovšem hluboké vzory, které dřímají v nitru lidského rodu a čekají na svůj čas. Tyto vzory jsou proměnou impulzů, které tělo vysílá do prostoru zobrazování.
4. Nebudeme se nyní zabývat původem ani složením takových vzorů ani složitostí světa, v němž se vyskytují. Vezměme prostě jejich existenci na vědomí a zdůrazněme, že jejich úkolem je kompenzovat potřeby a touhy, které zase motivují činnost ve vztahu k vnější krajině.
5. Celé kultury a národy reagují na vnější krajinu osobitým způsobem. Tato reakce je vždy obarvena vnitřními vzory, které byly vymezeny vlastním tělem a dějinami.
6. Moudrý je ten, kdo zná vlastní hluboké vzory, ale moudřejší je ten, kdo je dokáže dát do služeb nejlepších cílů.

XVII. Vnitřní průvodce

1. Koho tolik obdivuješ, že si přeješ být jako on?
2. Zeptám se opatrněji: kdo je pro tebe příkladem v tom smyslu, že by sis přál mít některé z jeho osobních předností?
3. Nikdy se ti nestalo, když jsi cítil zármutek nebo zmatek, že ses pokusil vyvolat vzpomínku na někoho, ať už existujícího či nikoli, jehož představa ti přispěchala na pomoc a utěšila tě?

4. Mám na mysli zvláštní vzory, jimž můžeme říkat vnitřní „průvodci“, kteří se někdy shodují se skutečnými lidmi.
5. Tyto vzory, které jsi od dětství chtěl následovat, se měnily pouze ve vnější vrstvě tvého každodenního vědomí.
6. Viděl jsem, jak si děti se svými imaginárními kamarády a průvodci hrají a rozmlouvají s nimi. Viděl jsem také, jak se k nim obracejí lidé nejrůznějšího věku s upřímnými a úpěnlivými prosbami.
7. Čím silnější bylo jejich volání, tím vzdálenější byla místa, odkud průvodci přicházeli, a tím lepší znamení přinášeli. Z toho jsem pochopil, že nejmocnější jsou ti, kteří sídlí nejhluběji. Avšak jen velká nouze je může probudit z jejich dlouhověkého spánku.
8. Každý takový vzor „má“ tři důležité vlastnosti: sílu, moudrost a dobrotu.
9. Chceš-li vědět víc o sobě, všimni si charakteristických rysů mužů a žen, které obdivuješ. Sám zjistíš, že kvality, kterých si u nich nejvíce ceníš, odpovídají kvalitám tvých vnitřních průvodců. Povšimni si, že i kdyby tvůj původní opěrný bod časem zmizel, v tvém nitru zůstanou „stopy“, které tě budou i nadále motivovat ve vztahu k vnější krajině.
10. A chceš-li vědět, jak se navzájem prolínají různé kultury, zkoumej kromě způsobu výroby předmětů také způsob šíření jejich vzorů.
11. Je tedy velmi důležité, abys zaměřil pozornost na nejlepší vlastnosti ostatních lidí, neboť do světa se bude promítat to, co jsi využil, když jsi utvářel své nitro.

XVIII. Změna

Podívejme se na chvíli zpět.

Uvažovali jsme o člověku, integrálně spjatém se světem, který je světem ovlivňován a také svět ovlivňuje. Řekli jsme, že jeho činnost se projevuje ve vnější krajině podle toho, jak je utvářena jeho vnitřní krajina. Tyto činy jsou rozmanité, ale to, co definuje život, jsou rozporné nebo sjednocující činy. Rozpory obracejí život a způsobují utrpení, jímž zamořují svět. Sjednocující činy otevírají budoucnost a zmenšují utrpení v člověku i ve světě.

„Polidštit Zemi“ je totéž co „dávat“ při sjednocující činnosti. Každý cíl, který vede k pouhému přijímání, má jen dočasný smysl. Později nutně povede k rozporům.

Existuje velká energie, kterou lze uvést do pohybu ve prospěch života: je to víra. Ve vnitřní krajině jsou i jiné síly, které motivují lidskou činnost ve vztahu k vnější krajině: jsou to vzory.

1. Rozhodující otázka zní: chceš překonat propast?
2. Možná že chceš, ale jak získáš nový směr, když se lavina už valí a strhává s sebou všechno, co jí stojí v cestě?
3. Ať se rozhodneš jakkoli, potřebuješ ještě vědět, jaké prostředky a jakou energii budeš mít po ruce, abys tuto změnu mohl provést.
4. I když tvé rozhodnutí bude hodně záležet na tobě, chtěl bych tě upozornit, že změnit směr svého života nemůžeš výhradně prostředky vnitřní práce, ale i rozhodnými činy ve světě – změnou chování.
5. Do tohoto úkolu zahrň své bezprostřední okolí, které na tebe má rozhodující vliv a které ovlivňuješ i ty. A jak to uděláš? Není jiná možnost než probudit víru v to, že změna obráceného života je možná.
6. To je bod, k němuž jsme dospěli a kde tě opustím. Rozhodneš-li se změnit svůj život, změníš svět, a pak nezvítězí propast, ale to, co ji překonává.

Lidská krajina

I. Krajiny a pohledy

1. Budeme mluvit o krajinách a pohledech a navážeme na to, co jsme řekli už dříve: „Vnější krajina je to, co z věcí kolem nás vnímáme, zatímco vnitřní krajina je to, co z nich necháme projít sítím našeho vnitřního světa. Tyto dvě krajiny tvoří jeden celek a společně, neoddělitelně, vytvářejí naše nazírání skutečnosti.“
2. Už při vnímání vnějších předmětů by naivní pohled mohl vést ke spletení „toho, co je viděno,“ se skutečností samotnou. Jiní půjdou ještě dál, když uvěří, že si vzpomínají na „skutečnost“ takovou, jaká byla. A nebudou chybět ani další, kteří budou plést své iluze, halucinace nebo snové představy s hmotnými předměty, které byly ve skutečnosti vnímány a přeměněny v jiných stavech vědomí.
3. Pro rozumné lidi není obtížné pochopit, že vnímané předměty se posléze mohou objevit v deformované podobě ve vzpomínkách nebo snech. Ale to, že vnímané předměty jsou vždy překryty pestrobarevným závojem dalších, souběžných vjemů a v tom okamžiku působících vzpomínek; že vnímání je celostní způsob bytí uprostřed věcí, emotivní naladění a celkový stav našeho těla... tato myšlenka rozvrací jednoduchost každodenních činností s věcmi i mezi věcmi.
4. Stává se, že naivní pohled zachycuje „vnější“ svět spolu s vlastní bolestí či vlastní radostí. Dívám se nejen svými očima, nýbrž i srdcem – s příjemnou vzpomínkou, se zlověstným podezřením, s chladnou vypočítavostí, se skrytým porovnáváním. Dívám se skrze alegorie, znaky a symboly, které v pohledu nevidím, ale které na něj působí – stejně jako nevidím oko a jeho pohyb, když se dívám.
5. Proto když hovořím o vnější nebo vnitřní skutečnosti, kvůli komplexnosti vnímání raději užívám slovo „krajina“ namísto slov „předmět“ nebo „objekt. A považuji tedy za zřejmé, že hovořím o celcích a strukturách, nikoliv o izolované a abstraktní individualitě předmětu. Chci také zdůraznit, že těmto krajinám odpovídají akty vnímání, které nazývám „pohledy“ (přesahující, možná nepodloženě, do četných oblastí nesouvisejících s vizualizací). Tyto „pohledy“ jsou složitými a aktivními činy, které uspořádávají „krajiny“, a ne prostými pasivními akty přijímání vnějších informací (přicházejících skrze mé vnější smysly) nebo vnitřních informací (pocitů vlastního těla, vzpomínek a vjemů). Není třeba dodávat, že ve vzájemném propletení „pohledů“ a „krajín“ se rozlišení mezi vnitřním a vnějším utváří podle směru záměrnosti vědomí, a ne podle naivních schémat, která se učí na školách.
6. Pokud je jasné to, co bylo dosud řečeno, bude snadné pochopit, že když hovořím o lidské krajině, myslím tím druh vnější krajiny tvořené lidmi, lidskými činy a záměry vyjádřenými v různých předmětech, i když člověk jako takový příležitostně může být nepřítomný.
7. Dále je důležité rozlišovat mezi vnitřním světem a „vnitřní krajinou“, mezi přírodou a „vnější krajinou“, mezi společností a „lidskou krajinou“. Chci zdůraznit, že když se hovoří o „krajině“, vždy to zahrnuje toho, kdo se dívá, na rozdíl od ostatních případů, kdy se vnitřní (duševní) svět, příroda či společnost naivně jeví jako existující samy o sobě, nezávisle na jakékoliv interpretaci.

II. Lidskost a vnější pohled

1. Tvrzení „člověk se utváří v prostředí“ a díky tomuto prostředí je „utvářen“ neříká nic zásadního (někteří prostředí chápou jako přírodní, jiní jako společenské a ještě další jako obojí). Nesoudržnost podobných tvrzení se stává ještě závažnější, pokud je důraz kladen na spojovací výraz „je utvářen“, zatímco se považuje za samozřejmé porozumění termínům „člověk“ a „prostředí“, v tom smyslu že za „prostředí“ je považováno to, co člověka obklopuje, nebo lépe řečeno v čem je člověk ponořen, a „člověk“ je to, co je uvnitř tohoto „prostředí“, nebo to, co je v něm ponořeno. Stejně jako na začátku se nacházíme stále v kruhu bezobsažnosti. Přesto pozorujeme, že oba tyto termíny se vztahují k odděleným entitám a že existuje záměr sjednotit toto rozdělení pomocí zfalšovaného vztahu, pomocí výrazu „utváří“. Slovo „utváří“ implikuje genezi, tedy jinak řečeno vysvětluje něco pomocí jeho původu.

2. Přešlé tvrzení by nebylo důležité, kdyby se nám nepředkládalo jako paradigma různých výroků, které po tisíciletí prezentovaly představu člověka nazíraného zvenčí, tedy z hlediska věcí, a nikoli z hlediska pohledu, který se dívá na věci. Neboť když se řekne „člověk je tvor společenský“ nebo „člověk byl stvořen k obrazu božímu,“ společnost nebo Bůh jsou stavěny do pozice těch, kdo hledí na člověka, zatímco ve skutečnosti pouze z lidského pohledu společnost a Bůh vznikli a jsou popírání nebo uznávání.
3. A tak ve světě, kde se nelidský pohled ustavil již velice dávno, vznikly také druhy chování a institucí, které zničily lidskost. Tímto způsobem vyvstala při pozorování přírody mezi jinými i otázka přirozenosti člověka a dané odpovědi byly stejné, jaké se dávají, když jde o jakýkoliv přírodní objekt.
4. I ty myšlenkové proudy, které představovaly člověka jako bytost podléhající neustálé změně, přemýšlely o lidskosti z vnějšího pohledu – z různých perspektiv historického naturalismu.
5. Právě myšlenka ležící v základu „lidské přirozenosti“ odpovídá vnějšímu pohledu na lidskost. Ale s vědomím toho, že člověk je tvor historický a způsob jeho společenského jednání mění jeho vlastní přirozenost, se koncept „lidské přirozenosti“ jeví jako podřízený jednání, existenci a podléhající proměnám a objevům, které tato existence přináší. Tímto způsobem tedy lidské tělo, jako nástroj záměru, rozšiřuje své možnosti skrze polidšťování světa. Světa, který už nemůže být nahlížen jako pouhá vnější věc, ale jako „krajina“, ať už přírodní nebo lidská, podléhající skutečným nebo možným lidským proměnám. Právě tímto jednáním člověk také mění sám sebe.

III. Lidské tělo jako objekt záměru

1. Lidské tělo jako přírodní objekt podléhá přirozeným změnám a díky lidským záměrům je samozřejmě možné docílit změn nejen v jeho vnějších projevech, ale také v jeho vlastním fungování. Vlastní tělo nabývá největší důležitosti právě z tohoto pohledu – jako prodloužení, nástroj záměru. Ale mezi přímé, nezprostředkované ovládnutí vlastního těla a jeho přizpůsobení se potřebám a záměrům ostatních vstupují společenské procesy, které nezávisí na izolovaném jednotlivci, ale zahrnují i ostatní lidi.
2. Svou psychofyzickou strukturu vlastním bezprostředně díky své záměrnosti, zatímco vnější objekty se mi jeví jako cizí, mimo mé bezprostřední vlastnictví, a ovladatelné pouze zprostředkovaně (činností mého těla). Zvláštním typem objektu je tělo jiného člověka, o kterém intuitivně tuším, že je vlastněno cizím záměrem. A tato cizost mě přivádí do postavení „viděného zvenjšku“, viděného z pohledu záměrů toho druhého. Moje nazírání jiných lidí je tedy interpretací „krajinou“, která se rozšiřuje na každý objekt poznamenaný lidským záměrem, ať už vyrobený a používaný někým v současnosti nebo v minulosti. V této lidské krajině mohou mařit záměry jiných, a ostatní tak považovat za prodloužení, nástroj mého vlastního těla. Pak z nich musím „vyprázdnit“ jejich subjektivitu úplně, nebo alespoň v těch oblastech myšlení, cítění nebo jednání, které chci bezprostředně ovládat. Ale taková objektivizace mě nutně také odlidšťuje, a tak tuto situaci ospravedlňuji působením nějaké vyšší síly, která je mimo mou kontrolu („Vášeň“, „Bůh“, „Vyšší cíl“, „Přirozená nerovnost“, „Osud“, „Společnost“ apod.).

IV. Paměť a lidská krajina

1. Tváří v tvář neznámé krajině se obracím ke své paměti a vše, co „rozpoznávám“ jako ve mně nepřítomné, zaznamenávám jako „nové“. Totéž se děje v lidské krajině, v níž jazyk, oblečení a společenské zvyklosti silně kontrastují s tou krajinou, ve které se vytvořily mé vzpomínky. Ale ve společnosti, kde je změna pomalá, má moje předchozí krajina tendenci potlačovat tyto nové aspekty, které vnímám jako „irelevantní“.

2. Pokud žiji ve společnosti s překotnými změnami, mám tendenci neuznávat hodnotu změny nebo ji považovat za „deviaci“, aniž bych chápal, že vnitřní ztráta, kterou zažívám, je ztrátou společenské krajiny, v níž se zformovala moje paměť.
3. Díky tomu, co bylo řečeno, chápu, že když určitá generace přichází k moci, chce navenek vyjádřit mýty a teorie, touhy, chutě a hodnoty svých krajin formování – krajin, které dnes už neexistují, ale které dosud žijí a působí ze společenské vzpomínky na krajiny, v nichž se tato skupina zformovala. Tuto krajinu si děti osvojily jako lidskou krajinu a jejich rodiče jako „nepodstatnost“ nebo „deviaci“. A ať mezi sebou generace bojují sebevíce, ta, která se dostává k moci, se okamžitě mění v brzdu, neboť se pokouší svou krajinu formování prosadit na úkor lidské krajiny, která se mezitím již změnila – a kterou sama tato generace pomáhala změnit. V těchto změnách, zaváděných skupinou, která je právě u moci, je tedy vždy zpoždění, které má své kořeny v období, kdy byla tato skupina formována. A právě s tímto zpožděním se sráží nově se tvořící skupina.

Když jsem hovořil o „moci“, kterou získává nějaká generace, doufám, že mi bylo dobře rozuměno, měl jsem na mysli nejružnější formy moci: politickou, společenskou, kulturní a tak dále.

V. Odstup způsobený lidskou krajinou

1. Každá generace je svým způsobem vychytralá a nebude váhat zavést ty nejrafinovanější reformy, aby tak zvětšila svou moc. To však vede k nespočetným obtížím, protože změny nastartované každou generací vlečou společnost k budoucnosti, která už je při současné dynamice v rozporu s vnitřní společenskou krajinou, kterou se snaží udržet. Proto říkám, že každá generace má nejen vlastní vychytralost, ale i svou past.
2. S jakou lidskou krajinou se střetává tato neoprávněná touha? Především s vnímanou lidskou krajinou, odlišnou od krajiny zachycené ve vzpomínkách, pamatované. A kromě toho také s lidskou krajinou, která neodpovídá citovému naladění, obecné emotivní atmosféře našich vzpomínek na lidi, stavby, ulice, povolání, kanceláře a instituce. Právě tato „vzdálenost“ nebo „odcizenost“ jasně ukazuje, že každá vnímaná krajina představuje celek odlišný od krajiny pamatované, i když jde o každodenní nebo důvěrně známé věci. A proto touhy, které se tak dlouho upínaly k získání nějakých předmětů (věcí, osob, situací), skončily zklamáním okamžikem svého naplnění. A právě to je odstup, který dynamika lidské krajiny vnucuje každé vzpomínce, ať už individuální nebo kolektivní; vzpomínce jednoho člověka, mnoha lidí či celé generace, koexistujících ve stejném společenském prostoru, prostoupených podobným citovým pozadím. Jak těžké je se na něčem shodnout, když se dohadují různé generace nebo zástupci odlišných dob, koexistující ve stejném prostoru! A jestliže se zdá, že hovoříme o nepřátelích, musím zdůraznit, že tyto obrovské propasti vznikají i mezi těmi, kteří mají zdánlivě stejné zájmy.
3. Nikdy se dvakrát stejně nedotknu stejného předmětu, ani dvakrát necítím stejný záměr. A to, co vnímám jako záměr u druhých, je pouhým odstupem, který vykládám pokaždé jinak. Lidská krajina, jejímž charakteristickým znakem je záměr, zdůrazňuje odcizení, o němž se mnozí domnívali, že je způsobeno objektivními podmínkami společnosti, ve které chybí solidarita, společnosti, která uvrhá okradené vědomí do vyhnanství. A protože tito lidé špatně odhadli podstatu lidských záměrů, náhle zjistili, že společnost, kterou s takovou námahou vybudovali, vytvořila propast mezi generacemi a s rostoucím zrychlením lidské krajiny se sama sobě odcizila. Další společnosti, které se vyvíjely zcela odlišnými cestami, zažily stejný šok, což dokazuje, že základní problémy člověka se dají řešit pouze zaměřením se na záměr, který přesahuje předmět a pro který je sociální objekt pouhým příbytkem. Stejně tak celá příroda, včetně lidského těla, by měla být chápána jako sídlo transformačního záměru.
4. Vnímání lidské krajiny mne staví tvář v tvář sobě samému – je to citové zapojení, je to něco, co mne buď sráží, nebo pohání vpřed. A zatímco shromažďuji vzpomínky, jsem ze svého „dneška“ záměrem

vtahován do budoucnosti. Tato budoucnost, která podmiňuje současnost, tato představa, tento pocit (zmatečný, nebo příjemný), tato činnost (zvolená, nebo vnucená) také poznamenává mou minulost, protože mění to, o čem si myslím, že bylo mou minulostí.

VI. Výchova

1. Do vnímání vnější krajiny a do činnosti působící na ni je především zapojeno tělo a citová stránka bytí ve světě. Samozřejmě vstupuje do hry také jistý náhled na skutečnost, jak jsem už zmínil jinde. Proto se domnívám, že vychovávat v zásadě znamená vybavovat nové generace tak, aby neměly naivní pohled na skutečnost, tedy aby neviděly svět jako nějakou předpokládanou objektivní skutečnost samu o sobě, ale aby hleděly na svět jako na cíl přeměny lidskými činy. Nemluvím tu o informacích o světě, ale spíše o intelektuálním cvičení nazírání na krajiny bez předsudků a o pozorném cvičení vlastního pohledu. Základní výchova musí brát v úvahu pěstování koherentního myšlení. V tomto případě nejde o znalosti v přesném smyslu slova, ale spíše o kontakt s vlastními prožitky myšlení.
2. Za druhé by výchova a vzdělání měly podněcovat citlivost a emotivní rozvoj. Plánování globální výchovy by proto mělo zahrnovat cvičení v divadelním projevu a dalších způsobech sebevyjadřování, stejně jako rozvoj dovedností s harmonií a rytmem. Ale cílem toho, o čem hovořím, není vytváření postupů pro „výrobu“ uměleckých talentů, ale snaha umožnit lidem, aby si vytvořili citový kontakt sami se sebou i s ostatními. Tím se předejde chaosu, který vytváří výchova založená na potlačování a izolaci.
3. Za třetí bychom měli zahrnout cvičení, které zharmonizuje všechny tělesné zdroje člověka. Tato disciplína se podobá spíše uměleckému cvičení než sportu, protože sport nerozvíjí člověka celkově, ale jednostranně. Hlavním bodem je totiž vytvoření kontaktu s vlastním tělem pro jeho snadné ovládnutí. Sport proto nepovažujeme za výchovnou aktivitu, ale jeho pěstování může být důležité, pokud je jeho základem zmíněná disciplína.
4. Až dosud byla řeč o výchově a vzdělání z hlediska formování člověka v jeho lidské krajině, ale nemluvil jsem o vztahu informace a znalosti, ani o osvojování si údajů studiem a procvičováním, které je již samo o sobě formou studia.

VII. Dějiny

1. Dokud se k procesu dějin bude přistupovat z vnějšího pohledu, je zbytečné vysvětlovat ho jako vzrůstající projevování lidské záměrnosti v jejím boji za překonání bolesti (fyzické) a utrpení (duševního). Někteří lidé se zabývají odhalováním niterných zákonitostí lidských dějin na základě hmoty, ducha nebo určitého pojetí rozumu, ale ve skutečnosti na vnitřní mechanismus, který hledají, stále pohlížejí „z vnějšku“, mimo člověka.
2. Samozřejmě že dějinný proces bude i nadále chápán jako vývoj určité formy, která nakonec bude jen duševní formou těch, kteří na věc nahlížejí právě tímto způsobem. A nezáleží na tom, na jaký typ dogmatu se odvolávají, protože v pozadí výběru právě takové pozice vždycky bude to, co chtějí vidět.

VIII. Ideologie

1. Ideologie, které převládaly v některých dějinných okamžicích, ukazovaly svou užitečnost tím, že orientovaly lidskou činnost a interpretovaly svět jednotlivců i lidských celků. Tyto ideologie byly vytlačeny jinými, jejichž největší úspěch spočívá v tom, že se tváří jako skutečnost sama, zcela konkrétní, bezprostřední a oproštěná od jakékoli „ideologie“.
2. Dřívější oportunisté, pro něž je příznačná zrada jakéhokoliv závazku, se teď v době krize ideologií znovu vynořují a sami sebe nazývají „pragmatiky“ nebo „realisty“, aniž by tušili, odkud ta slova pocházejí. V každém případě zcela nestoudně vychvalují své ideologické poučky jako vrchol inteligence a ctnosti.
3. Jak se společenské změny zrychlují, vzdalují se sobě jednotlivé generace rychleji. Lidská krajina, v níž se formovaly, je ještě vzdálenější od lidské krajiny, v níž mají vyvíjet aktivitu, takže tyto generace zůstávají opuštěny, bez jakékoli teorie nebo modelu chování a činnosti. Proto jsou nuceny reagovat stále rychleji a improvizovaněji a stávají se „dětmi okamžiku“, zcela omezenými na krátkodobé činy. A s tím veškeré ideje procesu a celý význam historičnosti slábnou a místo nich se prosazuje pohled, který je více analytický a útržkovitý.
4. Na druhou stranu tito cyničtí pragmatici byli hanebnými vnuky oněch usilovných budovatelů „nešťastného vědomí“ a syny těch, kdo odsuzovali ideologie za „maskování“ skutečnosti. Takže veškerý pragmatismus nese rodinný cejch absolutismu. Slyšeli jsme, jak říkají: „Je nutno se opírat o skutečnost, ne o teorie.“ Ale to jim jen způsobilo velké potíže, když se objevily iracionální proudy, které pro změnu tvrdily: „Je nutno se opírat o naši skutečnost, a ne o vaše teorie.“

IX. Násilí

1. Když se hovoří o metodologii v kontextu politického a společenského boje, často se zmiňuje téma násilí. Existují ale související otázky, které je nutno probrat dříve.
2. Dokud lidé plně neprosadí skutečně lidskou společnost, tedy společnost, v níž bude mít moc společenský celek, a ne jen jedna jeho část (která celek objektivizuje a podmaňuje si jej), násilí bude dál zabarvovat veškeré společenské dění. Proto když mluvíme o násilí, musíme mluvit o současném uspořádání světa. A jestliže se proti tomuto uspořádání staví nenásilný boj, musíme především zdůraznit, že nenásilný postoj je nenásilným proto, že netoleruje násilí. Takže nejde o zdůvodňování určitého typu boje, ale o definování podmínek násilí, které vnucuje tento nelidský systém.
3. Mnoho omylů zároveň vzniká zaměňováním nenásilí a pacifismu. Nenasilí jako metoda činnosti nepotřebuje zdůvodnění, ale pacifismus, který předpokládá, že mír je stav, kdy se neválčí, vyžaduje pečlivé úvahy o podmínkách, které nás přibližují nebo vzdalují míru. Pacifismus se proto zabývá takovými tématy jako odzbrojení a činí z nich základní společenské priority. Ve skutečnosti je ale zbrojení vlastně jen jedním případem hrozby fyzickým násilím, vycházející z moci ustavené menšinou, která manipuluje Státem. Téma odzbrojení má prvořadou důležitost, a i když se pacifismus touto naléhavou otázkou zabývá, i kdyby úspěšně prosadil své požadavky, nemůže změnit kontext tohoto násilí a nakonec nebude moci rozšířit (leđa zcela krkolomným, umělým způsobem) své pole působení tak, aby obsáhl změnu společenské struktury samotné. Existuje samozřejmě mnoho různých druhů pacifismu a různé teoretické základy v tomto proudu, ale žádný z nich nedává návrh širšího rozsahu. Naopak, kdyby se tento pohled na svět stal širším, určitě bychom před sebou měli učení, které by pacifismus zahrnovalo. Pak bychom museli diskutovat o základech tohoto učení před tím, než bychom podpořili, nebo zamítli konkrétní typ pacifismu, který by se od něho odvozoval.

X. Zákon

1. „Práva jednoho končí tam, kde začínají práva ostatních,“ tedy „práva ostatních končí tam, kde začínají práva jednoho.“ To, že se obecně zdůrazňuje první, a nikoliv druhý výrok, nám naznačuje, že ti, kdo jej vyslovují, samy sebe vidí jako „ostatní“ – tedy jako zástupce všech ostatních lidí, jako zástupce etablovaného systému, který se nepotřebuje obhajovat.
2. Bylo mnoho těch, kteří zákon odvozovali od nějaké domnělé „lidské přirozenosti“. O tom jsme ale již diskutovali, a tak by to k danému tématu nepřineslo nic nového.
3. Praktičtí lidé se neztratili v teoretizování a prohlásili, že zákon je potřebný pro soužití lidí ve společnosti. Také bylo řečeno, že zákony jsou vytvářeny na obranu zájmů těch, kdo je zavádějí.
4. Již existující moc očividně zavádí určitý zákon, který obratem legalizuje tuto moc. Takže moc, jakožto prosazení nějakého záměru, přijatého či ne, je teď našim hlavním tématem. Říká se, že „síla nezakládá práva,“ ale tento nesmysl lze přijmout, jen pokud jsou za sílu považovány pouze brutální fyzické činy. Ve skutečnosti se síla (hospodářská, politická atd.) nemusí projevovat takto viditelně, aby se prosadila a vynutila si poslušnost. Navíc i otevřená fyzická síla (například síla zbraní), projevená jako nezakrytá hrozba, někdy prosazuje nebo udržuje situace ospravedlněné zákonem. A nesmíme přehlížet také to, že užití zbraní v určitém směru závisí na lidském záměru, a nikoliv na právu.
5. Ti, kdo porušují zákon, ignorují nastolenou situaci v přítomnosti a vystavují svou časovost (svou budoucnost) rozhodnutím jiných. Ale je jasné, že tato „přítomnost“, v níž zákon vstupuje v platnost, má své kořeny v minulosti. Zvyk, morálka, náboženství nebo společenský konsensus, to jsou zdroje, které se obvykle uvádějí, aby se ospravedlnila existence zákona. Každý z nich ale zase závisí na moci, která ho zavedla. A tyto zdroje se mění, kdykoliv moc, která je ustavila, upadne nebo se změní tak, že se udržení předcházejícího právního řádu dostane do střetu s „tím, co je rozumné,“ se „zdravým rozumem“ atd. Když zákonodárci změní nějaký zákon nebo zástupci lidu změní ústavu země, zdánlivě zákon není porušován, protože ti, kteří to provádějí, nepodléhají rozhodování ostatních. Mají tedy sami moc ve svých rukách nebo jednají jako její představitelé. V těchto situacích se jasně ukazuje, že moc plodí práva a povinnosti, a ne naopak.
6. Lidská práva nemají univerzální platnost, která by byla žádoucí, protože tu není všeobecná moc lidstva, ale moc jedné části lidstva nad celkem. A jestliže vidíme, že i nejzákladnější požadavky na svobodné rozhodování o vlastním těle jsou pošlapávány ve všech částech světa, můžeme hovořit pouze o aspiracích, které bude nutno změnit v práva. Lidská práva nepatří do minulosti, jsou v budoucnosti, přitahují naši záměrnost a podněcují boj, který znovu ožívá při každém narušení lidského osudu. Každý požadavek, každý hlas ve prospěch lidských práv má tudíž smysl, protože ukazuje současným mocným, že nejsou všemocní a že nevládnou budoucnosti.

XI. Stát

1. Bylo řečeno, že národ je právní entita tvořená souhrnem obyvatel jedné země řízené určitou vládou. Později byla tato myšlenka rozšířena na území dané země. Ale ve skutečnosti národ může existovat celá tisíciletí, aniž by byl řízen nějakou vládou, aniž by žil na jednom území a aniž by byl právně uznán nějakým Státem. To, co definuje národ, je vzájemné uznání, které vzniká mezi lidmi, kteří se ztotožňují s podobnými hodnotami a usilují o společnou budoucnost. Nemá to nic společného s rasou, jazykem ani dějinami chápanými jako „dlouhé období času kořenící v bájné minulosti“. Národ se může vytvořit dnes, může se do budoucnosti rozvíjet nebo zítra ztroskotat a může také do svého projektu začleňovat další lidi i lidské celky. V tomto smyslu lze hovořit o formování lidského národa, který se jako takový dosud nevytvořil a který byl vystaven mnoha perzekucím a nezdarům... hlavně však došlo ke zhroucení jeho budoucí krajiny.

2. Státu, který je spojen s určitými formami vlády regulovanými právem, se často připisuje podivuhodná schopnost tvořit národnosti a sám o sobě být národem. Tato moderní fikce, fikce národních států, je poznamenána nápirem rychlé přeměny lidské krajiny. Mocenské síly, které vytvořily současný Stát a daly mu charakteristiku pouhého zprostředkovatele, jsou teď v situaci, kdy musí překonávat formu tohoto aparátu, který v sobě zdánlivě koncentruje moc národa.
3. „Mocenské složky“ Státu nejsou skutečnými držiteli moci, kteří stanovují práva a povinnosti a spravují nebo prosazují určitá pravidla. Tím, jak rostl monopol tohoto aparátu a ten se postupně měnil ve válečnou kořist svářících se stran, nakonec došel až k omezování svobody jednání skutečných mocenských složek a k ochromení aktivity lidu ve prospěch stále zastaralejší byrokracie. Proto forma současného Státu nikomu nevyhovuje, vyjma těch nejvíce zpátečnických částí společnosti. Jde o to, že s rostoucí decentralizací a postupným zmenšováním státní moci musí adekvátně růst moc společenského celku. Jedinou zárukou toho, že současný groteskní stát nebude nahrazen nekontrolovanou mocí stejných zájmů, které jej stvořily (a které se jej dnes snaží rozložit), lze hledat v těch faktorech, kdy se lidé sami řídí a kontrolují, solidárně, bez paternalismu jakékoliv strany.
4. A lidé, jejichž skutečná moc se zvětší (bez zprostředkování státem nebo mocí nějaké menšiny), budou nejlépe schopni směřovat do budoucnosti jako předznamenání celosvětového lidského národa.
5. Není možné věřit tomu, že umělé spojení zemí do nadnárodních celků zvýší rozhodovací pravomoce jejich lidu, stejně tak jako je nezvětšily říše, když zabraly cizí území a národy a podřídily je homogenní nadvládě svých vlastních zájmů.
6. I kdyby bylo v očekávání národů regionální sjednocení bohatství (nebo chudoby) ve střetu s mimoregionálními mocnostmi a i kdyby taková spojení přinesla dočasný užitek, nevyřešil by se tím základní problém uskutečnění opravdu lidské společnosti. A jakákoliv společnost, která není plně lidská, je vystavena nástrahám a katastrofám, které způsobuje podřízení vlastních rozhodnutí zájmům určitých skupin.
7. Pokud by jako výsledek regionálního sjednocení vznikl obludný superstát nebo neomezená nadvláda (nyní už naprosto sjednocených) dřívějších zájmů a ty by důmyslně vnucovaly svou moc společenskému celku, vedlo by to k mnoha konfliktům, které by otřásl samotnými základy takových unií, takže by odstředivé síly dosáhly ničivého rozměru. Kdyby se naopak zvyšovala rozhodovací moc lidí, integrace různých společenství by se stala kromě jiného i důležitým krokem pro rozvíjející se lidský národ.

XII. Náboženství

1. To, co se říká o věcech a událostech, nejsou věci ani události samy, ale jejich „obrazy“, které s nimi mají společnou určitou strukturu. Díky této společné struktuře lze o věcech a událostech mluvit. Na druhou stranu nelze takto mluvit o samotné struktuře, neboť je to struktura toho, co se říká (stejně jako struktura věcí a faktů). Jazyk tedy může ukazovat na to, co „zahrnuje“ všechno (dokonce i samotný jazyk), ale nemůže o tom mluvit. To je také případ „Boha“.
2. O Bohu bylo řečeno mnohé, ale to všechno se jeví jako nesmyslné, jakmile si uvědomíme, co bylo opravdu řečeno, co se tím chtělo vyjádřit.
3. O Bohu nemůžeme říci nic. Lze pouze hovořit o tom, co bylo o Bohu řečeno. Mnohé o něm bylo řečeno a mnohé lze říci také o tom řečeném, aniž bychom nějak pokročili, pokud jde o téma Boha, co se Boha samotného týče.
4. Nezávisle na těchto jazykolamech, náboženství mohou být hluboce zajímavá, jen pokud se snaží Boha ukazovat, a ne o něm mluvit.
5. Ale náboženství ukazují to, co existuje v jejich krajinách. Určité náboženství tedy není ani pravdivé ani lživé, neboť jeho hodnota nespočívá v logice. Jeho hodnota spočívá v typu vnitřního prožitku, který vyvolává, v souladu mezi krajinami – mezi tím, co se chce ukázat, a tím, co se skutečně ukazuje.

6. Náboženská literatura se obvykle váže k vnějším i lidským krajinám a charakteristiky a atributy bohů nejsou na těchto krajinách nezávislé. Nicméně i kdyby se tyto vnější a lidské krajiny změnily, náboženská literatura může přetrvávat do nových dob. Na tom není nic překvapivého, neboť i nenáboženská literatura různého druhu se také těší živému zájmu a vzbuzuje silné emoce v dobách velice vzdálených. Ani trvání v čase neříká mnoho o „pravdě“ nějakého kultu, protože právní formality a společenské obřady přecházejí z jedné kultury do jiné a dodržují se, i když už nejsou známy jejich původní významy.
7. Náboženství se rychle šíří v určité lidské krajině a v určité historické době a tehdy se obvykle říká, že se Bůh „zjevuje“ člověku. Ale aby v určitém dějinném okamžiku bylo takové zjevení přijato, musí se ve vnitřní krajině člověka cosi přihodit. Tato změna byla obvykle vysvětlována „z vnějšku“ člověka a umisťovala se do vnějšího nebo společenského světa, což bylo ku prospěchu určitých aspektů, ale ke škodě chápání náboženského fenoménu jako vnitřního prožitku.
8. Ale náboženství se sama prezentovala jako něco vnějšího a tím i připravovala půdu pro uvedené interpretace.
9. Když hovořím o „vnějším náboženství“, nemíním tím psychologické představy promítané do ikon, obrazů, soch, staveb, relikvií (které odpovídají vizuálnímu vnímání). Nemíním tím ani projekci do chvalo zpěvů, modliteb (vlastních auditivnímu vnímání), ani projekci do gest, postojů a obracení těla do různých směrů (což je vlastní kinestetickému a cenestetickému vnímání). Neříkám ani to, že nějaké náboženství je vnější proto, že má svaté knihy nebo svátosti a podobně. Ani neoznačuji nějaké náboženství za vnější proto, že svou liturgii spojuje s nějakou církví, nějakou organizací, nějakými kultovními dny, nějakým fyzickým stavem nebo věkem věřících potřebným k provádění určitých úkonů. Ne, způsob, jakým stoupenci toho či onoho náboženství bojují světsky mezi sebou a přisuzují druhé straně různý stupeň modloslužebnictví proto, že dává přednost určitému typu představy, s kterou obě strany pracují, nemíří k podstatě věci (kromě toho, že ukazuje naprostou psychologickou nevzdělanost účastníků sváru).
10. „Vnějším náboženstvím“ nazývám každé náboženství, které se snaží hovořit o Bohu a boží vůli, namísto toho aby hovořilo o zbožnosti a o vnitřním prožitku člověka. Přesto by opora ve vnějším kultu měla smysl, kdyby věřící takovými praktikami sami v sobě probouzeli (ukazovali) přítomnost Boha.
11. Avšak to, že náboženství dosud byla vnější, odpovídá lidské krajině, v níž náboženství vznikla a rozvíjela se. Nicméně vznik nějakého vnitřního náboženství je možný, stejně jako je možná přeměna různých náboženství na vnitřní zbožnost, pokud ovšem tato náboženství přežijí. Ale k tomu dojde pouze v takové míře, nakolik bude vnitřní krajina připravena přijmout nové zjevení. To začíná být patrné ve společnostech, kde lidská krajina prochází natolik významnými změnami, že potřeba nějakých vnitřních záchytných bodů se stává každým dnem naléhavější.
12. Nic z toho, co se dosud řeklo o náboženstvích, nemůže být dnes považováno za platné. Jejich odpůrci i obhájci nepostřehli změny, které proběhly uvnitř člověka. Pokud někdo v minulosti považoval náboženství za prostředek tlumící politickou nebo společenskou aktivitu, dnes jim může vyčítat silný vliv právě v těchto oblastech. Pokud si někdo představoval náboženství jako cosi, co vnucuje své poselství, nyní zjišťuje, že se toto poselství změnilo. Ti, kdo kdysi věřili, že náboženství budou trvat navěky, dnes o jejich věčnosti pochybují. A ti, kdo předpokládali jeho brzký zánik, překvapeně přihlížejí dravému vpádu různých nových forem, otevřeně i skrytě mystických.
13. Jen velmi málo lidí v této oblasti tuší, co přinese budoucnost, protože jen málokdo se snaží pochopit, kam směřuje lidská záměrnost, která jednoznačně přesahuje každého jednotlivce. Chce-li lidstvo, aby o sobě něco nového „dalo vědět“, je to proto, že to, co se chce ukázat, již působí ve vnitřní krajině lidstva. Ale tím, že se člověk považuje za představitele nějakého boha, se nestane, ve svém vnitřním prožitku, příbytkem nebo krajinou transcendentálního pohledu (záměru).

XIII. Otevřené cesty

1. A co práce, peníze, láska, smrt a mnoho dalších aspektů lidské krajiny, kterých jsme se v těchto úvahách jen letmo dotkli? O tom může určitě říct více každý, kdo chce, pokud bude mít na paměti určitý způsob náhledu – pohledy odkazující ke krajinám – a pochopí, že krajiny mění pohledy.
2. Proto není třeba hovořit o dalších otázkách. Pokud se někdo zajímá o tyto myšlenky a o způsob, který jsme v dosavadních úvahách užili, pak o nich může hovořit stejně, jako bychom hovořili my. A kdybychom naproti tomu hovořili o otázkách, které nikoho nezajímají, a vyjadřovali se způsobem, který by neumožňoval jejich odhalování, pak by mluvit k jiným nemělo smysl.

POZNÁMKY

Vnitřní pohled

Vnitřní pohled je rozdělen do dvaceti kapitol a každá z nich do částí.

Hlavní motivy knihy lze seskupit takto:

- A. První dvě kapitoly jsou úvodní a ukazují autorův záměr, postoj čtenáře, a způsob jak tento vztah nejlépe rozvíjet.
- B. Kapitoly III. až XII. rozvádějí obecnější témata, která jsou vysvětlována v deseti „dnech“ reflexe.
- C. XIII. kapitola znamená obrat. Od obecného výkladu přechází k úvahám o chování a postojích k životu.
- D. Následující kapitoly jsou zaměřeny na vysvětlení vnitřní práce.

Témata mají toto pořadí:

- I. MEDITACE - Cíl knihy: změna nesmyslnosti ve smysl.
- II. ZPŮSOBILOST K POROZUMĚNÍ - Duševní postoj vyžadovaný k pochopení těchto témat.
- III. NESMYSLNOST - Smrt a smysl života.
- IV. ZÁVISLOST - Působení prostředí na člověka.
- V. TUŠENÍ SMYSLU - Některé neobvyklé duševní fenomény.
- VI. SPÁNEK A PROBUZENÍ - Rozdíly mezi různými úrovněmi vědomí a vnímáním skutečnosti (spánek, polospánek, bdění s živými sny a plné bdění). Vnější a vnitřní smysly a paměť.
- VII. PŘÍTOMNOST SÍLY - Růst pochopení při bdění. Energie nebo Síla, která vzniká a pohybuje se v těle.
- VIII. OVLÁDÁNÍ SÍLY - Hloubka či povrchovost energie ve vztahu k úrovním vědomí.
- IX. PROJEVY ENERGIE - Ovládání a ztráta ovládání energie.
- X. PATRNOST SMYSLU - Vnitřní protiklad, jednota a spojitost.
- XI. ZÁŘÍCÍ STŘED - Energie spojená s vnitřní alegorizací „zářícího středu“. Jevy vnitřní integrace jako „stoupání ke světlu“. Fenomén vnitřního rozkladu se zaznamenává jako „vzdalování od světla“.
- XII. OBJEVY - Oběh energie. Úrovně. Síla zobrazovaná jako „světlo“. Příklady těchto témat u různých národů.
- XIII. PRINCIPY - Principy jako vztažný bod vnitřní jednoty.
- XIV. PRŮVODCE PRO VNITŘNÍ CESTU - Zobrazení jevů, které doprovázejí směr „sestupu“ a „vzestupu“.
- XV. ZÁŽITEK MÍRU A PRŮCHOD SÍLY - Postupy.
- XVI. PROMÍTÁNÍ SÍLY - Projekce síly a smysl.
- XVII. ZTRÁTA A POTLAČENÍ SÍLY - Uvolňování energie. Pohlaví jako centrum produkující energii.
- XVIII. AKCE A REAKCE SÍLY - Spojování obrazů s emotivními náboji. Vyvolání představy která byla předtím propojena s emotivními stavy, znovu vyvolává (či vrací) související emotivní stavy. „Vděčnost“ jako technika spojování představ s pozitivními emotivními stavy, použitelná v každodenním životě.
- XIX. VNITŘNÍ STAVY - Různé mentální stavy, v nichž se může nacházet ten, kdo se zajímá o vnitřní práci.
- XX. VNITŘNÍ SKUTEČNOST - Propojení mentálních procesů s alegorickými obrazy vnějšího světa.

Vnitřní krajina

Vnitřní krajina je rozdělena do osmnácti kapitol a každá z nich do číslovaných částí.

Hlavní motivy knihy lze seskupit takto:

- A. První dvě kapitoly jsou úvodní a pokládají čtenáři otázky týkající se jeho štěstí nebo utrpení a jeho hlavních životních zájmů.
- B. Ve III. až VI. kapitole se zkoumají různé typy krajin (vnější, lidská a vnitřní krajina) a jejich interakce.
- C. VII. kapitola se dotýká témat bolesti, utrpení a smyslu života. Tato a další témata, týkající se hodnotné činnosti ve světě, se pak v textu objevují až do kapitoly XIII.
- D. Ústředním tématem kapitol XIV. až XVIII. je směr lidských skutků a jeho motivy a navrhuje se změny smyslu života.

Jednotlivá témata mají toto pořadí:

- I. OTÁZKA - Ptá se čtenáře na štěstí a utrpení. Navrhuje směr k překonání utrpení.
- II. SKUTEČNOST - Diskutuje o podstatě toho, co je „skutečné“, v tom smyslu, že to, co člověk vnímá, je stále ovlivňováno jeho charakteristikami.
- III. VNĚJŠÍ KRAJINA - Poukazuje na to, že každá vnější krajina se mění v souladu s tím, co se děje v nitru toho, kdo ji vnímá.
- IV. LIDSKÁ KRAJINA - Ukazuje, jak lidská krajina zahrnuje nitro člověka. Popírá, že by současné strany nebo jiné partikulární zájmy měly právo požadovat po ostatních, aby přijali jejich vlastní odpovědi na problémy, které teď stojí před jednotlivci i společnostmi. Potvrzuje potřebu definovat činnost k lidskému světu.
- V. VNITŘNÍ KRAJINA - Vysvětluje, že základem každé lidské činnosti jsou přesvědčení. Ale zdůrazňuje, že vnitřní krajina není jen oblastí přesvědčení, ale i vzpomínek, vjemů a představ. Zaznamenává, že vztah vnitřní krajina-vnější krajina je strukturou, v níž si oba termíny vzájemně odpovídají a mohou být střídavě považovány za činy nebo předměty.
- VI. STŘED A ODRAZ - Ukazuje možnost umístit sebe sama do středu vnitřní krajiny, kde je jakýkoli zvolený směr odrazem tohoto středu. Také ukazuje, že člověk se učí prostřednictvím činnosti, nikoliv pouhým pozorováním a rozjímáním.
- VII. BOLEST, UTRPENÍ A SMYSL ŽIVOTA - Rozlišuje mezi fyzickou bolestí a duševním utrpením. Ve větě „polidštit Zemi“ předává klíč ke smyslu života a zdůrazňuje nadřazenost budoucnosti nad ostatními časy vědomí.
- VIII. JEZDEC A JEHO STÍN - Tato kapitola přerušuje posloupnost předchozích výkladů změnou stylu. Vrací se ale znovu k problémům časových rovin v životě (minulost, přítomnost, budoucnost) a hledá v nich kořeny vzpomínání, vnímání i představ. Tyto tři směry jsou potom označeny za „tři cesty utrpení“ podle toho, jak rozpory převrací časy vědomí.
- IX. ROZPOR A JEDNOTA - Pokračuje ve výkladu o hře časových rovin. Stanoví rozdíly mezi každodenními problémy nebo nesnázemi a rozporem. Definuje charakteristické rysy rozporu. Navrhuje změny v uspořádání vnitřní krajiny.
- X. HODNOTNÉ JEDNÁNÍ - Vysvětluje, že nejen rozpory, ale i každý zvrat silícího proudu života přináší utrpení. Poukazuje na důležitost „hodnotného jednání“ jako sjednocujícího činu, který dokáže překonat utrpení. Tato kapitola nepřímou podrobuje kritice základy morálky, pokud nejsou postaveny na potřebě sjednocení člověka a neposkytují oporu pro překonávání rozporů a utrpení.
- XI. PROJEKCE VNITŘNÍ KRAJINY - Zdůrazňuje, že rozporuplné i jednotící činy zasahují do budoucnosti toho, kdo je koná, i těch, kteří jsou s ním ve styku. V tomto smyslu individuální rozpory „zamořují“ jiné lidi a stejným způsobem má také individuální jednota pozitivní vliv na ostatní.
- XII. KOMPENZACE, REFLEXE A BUDOUCNOST - Pozadí této kapitoly tvoří prastaré diskuse mezi determinismem a svobodou. Je tu zhrubý přehled mechanismů lidských činů projevujících se uvnitř hry kompenzací nebo jako odraz vnější krajiny. Bere v úvahu i náhodu jako jev schopný úplně zrušit všechny lidské plány. Nakonec se zdůrazňuje, že lidský život hledá růst bez omezení a překonává i zdánlivě dané podmínky.
- XIII. DOČASNÉ SMYSLY - Ukazuje dialektiku mezi různými „dočasnými smysly života“ a „smyslem života“. Největší hodnotu přisuzuje potvrzení života a ukazuje, že motorem veškerého pokroku je vzepření se smrti.
- XIV. VÍRA - Uvažuje o podezřelém pocitu, kterým působí slovo „víra“. Potom určuje rozdíly mezi vírou naivní, fanatickou a tou, která slouží životu. Přisuzuje víře zvláštní důležitost jakožto energii podněcující veškerý životní entuziasmus.
- XV. DÁVAT A PŘIJÍMAT - Ukazuje, že čin dávání otevírá budoucnost a že každý hodnotný skutek je založen na tomto typu činu. Naproti tomu přijímání je dostředivé a zaniká v samotném jednotlivci. Právě dáváním lze měnit směr vlastního rozporuplného života.
- XVI. ŽIVOTNÍ VZORY - Vysvětluje životní vzory jako vnitřní představy, které motivují lidské aktivity ve vnějším světě. Tyto vnitřní představy se mohou měnit, jak se mění vnitřní krajina.
- XVII. VNITŘNÍ PŘÍVODCE - Ukazuje, že ve vnitřní krajině existují vzory, které dávají příklady jednání. Takové vzory lze nazývat „vnitřními průvodci“.
- XVIII. ZMĚNA - Zkoumá možnosti vědomé změny v chování člověka.

Lidská krajina

Lidská krajina je rozdělena do třinácti kapitol a každá z nich do částí.

Hlavní motivy knihy lze seskupit takto:

- A. Prvních pět kapitol je věnováno objasnění významu lidské krajiny a pohledu, který se k ní vztahuje.
- B. Sedm následujících kapitol se zabývá různými otázkami, které vyvstávají v lidské krajině.
- C. Kapitola XIII. završuje úvahy a zároveň odkazuje čtenáře, aby sám dále zkoumal důležité otázky, které byly jen lehce načrtnuty.

Témata jsou uvedena v tomto pořadí:

- I. KRAJINY A POHLEDY - Určuje rozdíly mezi vnitřní, vnější a lidskou krajinou. Zavádí rozlišení různých typů „pohledů“.
- II. LIDSKOST A VNĚJŠÍ POHLED - Shrnuje to, co bylo o člověku řečeno z „vnějšího pohledu“.
- III. LIDSKÉ TĚLO JAKO OBJEKT ZÁMĚRU - Záměrnost a ovládání vlastního těla bez zprostředkování. Objektivizace těla jiného člověka a „vyprázdnění“ jeho subjektivity.
- IV. PAMĚŤ A LIDSKÁ KRAJINA - Nesoulad mezi lidskou krajinou vnímanou v současnosti a lidskou krajinou odpovídající období formování toho, kdo vnímá.
- V. Odstup způsobený lidskou krajinou - Odstup mezi vnímanou a zobrazovanou lidskou krajinou není dán pouze rozdílem mezi těmito časy, ale i způsoby bytí ve světě, které závisejí na emocích a těle.
- VI. VÝCHOVA - Říká, že globální výchova by měla brát v úvahu koherentní myšlení jako kontakt s vlastními prožitky myšlení; měla by mít na paměti citlivost a emotivní rozvoj jako kontakt člověka se sebou samým i s jinými lidmi a neměla by přehlížet cvičení, která využijí všech tělesných zdrojů člověka. Rozlišuje se výchova chápaná jako formování a informování chápané jako osvojování si údajů studiem a procvičováním, které je již samo o sobě formou studia.
- VII. DĚJINY - Dosud se na dějiny pohlíželo z „vnějšku“, aniž by se brala v úvahu lidská záměrnost.
- VIII. IDEOLOGIE - V období krize ideologií se objevují falešná ideologémata, která by chtěla zobrazovat skutečnost samu, jako například takzvaný „pragmatismus“.
- IX. NÁSILÍ - Nenásilí jako metoda politického a společenského boje nevyžaduje ospravedlnění. Zato systém, v němž převládá násilí, potřebuje zdůvodňování, aby se mohl prosadit. Navíc se zkoumají odlišnosti mezi pacifismem a nenásilím.
- X. ZÁKON - Pojednává o původu zákona a o tématu moci jako premisy každého práva.
- XI. STÁT - Stát jako aparát zprostředkovávající skutečnou moc jedné části společnosti nad společenským celkem.
- XII. NÁBOŽENSTVÍ - Náboženství jsou „vnější“, nakolik se snaží hovořit o Bohu, a nikoli o vnitřním prožitku Boha v člověku.
- XIII. OTEVŘENÉ CESTY - Závěr knihy a zároveň výzva čtenáři dále zkoumat důležitá témata lidské krajiny, o nichž v této knize nebylo pojednáno.

OBSAH

Vnitřní pohled	3
Vnitřní krajina	15
Lidská krajina	27
Poznámky	37

Silo.

Polidštit Zemi

je soubor tří prací, které mají společný styl básnické prózy, apelující formu a číslované odstavce. První z nich (**Vnitřní pohled**) byla dokončena v roce 1972 a upravena v roce 1988. **Vnitřní krajina** byla napsána v zimě roku 1981 a upravena rovněž roku 1988; poslední text (**Lidská krajina**) je z října téhož roku.

Tyto tři texty, ze kterých se skládá kniha **Polidštit Zemi**, jsou ve skutečnosti třemi okamžiky, které následují za sebou při postupu od nejhlubšího vnitřního světa, světa snů a symbolů, až k vnějším a lidským krajinám. Obsahují cestu, posun úhlu pohledu, který začíná jako nejnítěrnější a nejosobnější a končí v mezilidském, sociálním a dějinném světě.

Mario Rodriguez Cobos (Silo) se narodil v roce 1938 v argentinské Mendoze, kde v roce 2010 i zemřel. Jeho další knihy: Den okřídleného lva, Dopisy mým přátelům, Příspěvky k myšlení, Universální mýty-kořeny, Řízené zážitky, Slovník Nového humanismu, Poznámky k psychologii, Snění a jednání, Les Bomarzo.